

ZSIDÓ SIKER – ZSIDÓ IQ?

Az aránytalanul nagy képviselet természetéről

A törzsi háború feszültségeinek egyik kiapadhatatlan forrása (táplálója) az a gyakori meggyőződés, hogy a zsidók a számarányukhoz képest túl sok helyet (állást) foglalnak el a befolyásos, nagy presztízsű vagy pénzes pozíciókból (azaz „túlreprezentáltak”), és ezekhez ráadásul nem feltétlen a tehetségük által jutnak, sokkal inkább összefogásuknak (összeesküvésüknek?) és rámenősségüknek köszönhetően. Valóban beszélhetünk-e arról, hogy a zsidók másokhoz képest nagyobb sikert érnek el? Ha igen, vajon minek köszönhető e sikerességük? Nem mégis a tehetségüknek inkább? Netán éppen annak, hogy genetikailag nagyobb intelligenciát örökölnek?

Szorosan a most tárgyalandó témához tartozik, ezért beszámolok felvetődésének körülményéről. Az Internet egyik politikai vitafórumán (Index) 2002. február 2-án felbukkant a sok századik „zsidó” téma, a következő címmel: Antiszemita – Zsidó eszmecsere. A sok száz másikhöz képest azonban ez a topic mégis forradalmian újnak mutatkozott: megnyitója és moderátora, „Mr. Spock”, rögtön az elején kijelentette, hogy ő zsidó, s valódi, értelmes párbeszédet szeretne; e sorok írásakor (2002 nyarán) a hozzászólások száma lassan eléri a háromezret, s kijelenthető, hogy „zsidó” témában a számtalan közül ez az egyetlen topic, amely valóban kíváncsi funkciót tölt be: értelmes emberek információ- és eszmecseréjének ad helyt. Kioktató kinyilatkozások, ingerült öklörázások, szellemi mészárlások helyett.

A megadott e-mail címen küldtem egy rövid levelet Mr. Spocknak. Megemlítettem felfedezésemet, hogy közel s távol nincs még egy ilyen kulturált vitavezetés (vitavezető) ebben a kényes témában, s feltettem a kérdést, nem volna-e kedve interjút adni készülő könyvemhez, A törzsi háború természetrajzához. Válaszában Mr. Spock minden további nélkül felfedte valódi nevét – Gabor Laufer –, s mint kiderült, szívesen vállalkozik is az interjúra. Csakhogy ki nem mondott aggodalmam is azonmód beigazolódott: ez az ember nem Magyarországon él! Hanem történetesen Amerikában. Az a lenyűgöző nyíltság és őszinteség, ahogy ő a felvetett témát kezeli, s az az udvariasság, ahogy az ellenvéleményüket hangoztatókkal bánik, itthon teljesen páratlan a maga nemében.

Sűrű levélváltásba kezdtünk (hála a számítógépes világhálónak). Egyik küldeményében – e foglalkozására nézvést szülész-nőgyógyász – a következő gondolattal lepett meg:

Zsidók, több évezredre visszanyúló, jelentéktelen számú népcsoport, akik nemcsak hogy túléltek ki tudja hány hasonló méretű, néha nagyobb népcsoportot, amelyek ma már nem léteznek, de még X ezer évvel később is a figyelem középpontjában vannak, és az az általános vád velük szemben hogy „túlságosan kiveszik a részüket” a magasabb szintű foglalkozásokból (politika, tudomány, média, stb.), ezzel túlreprezentációs helyzeteket teremtve.

Próbáld egy pillanatra elfelejteni, hogy zsidókról, vagy akár emberekről van szó. Tegyük fel, hogy biológus vagy, és mondjuk a hangyák életét tanulmányozod. És észreveszel a hangyák között egy kis csoportot, amely valamelyest különbözik a többi hangyacsoporttól, és kis létszáma ellenére, úgy néz ki, hogy egyedei „vezető szerepeket töltenek be a bolyban”. Megvizsgálod egy másik, harmadik, tizedik bolyt, és pontosan ugyanazt figyeled meg. Visszamegy hangyatörténeti adatok megvizsgálására, és azt tapasztalod, hogy számtalan generációra visszamenőleg hasonló a jelenség, és a csoport mindig kis számban volt jelen, de mindig túlélte, és mindig valahol előnyös helyzetben volt a többi hangyával szemben (ilyen persze tudtommal nincs az igazi hangyák között, ez egy mesterséges példa). Milyen tanulságot vonnál le? Azt vonnád le, hogy „hát ezek összetartóbb hangyák voltak”? Ugye nem. A hangyák, és minden más élőlény esetén a konklúzió majdnem elkerülhetetlen: annak a csoport hangyának valamiféle genetikai előnye kell hogy legyen, különben a kis számuk miatt már régen eltűntek volna. Ez az állatvilágban a világ legtermészetesebb következtetése.

Az embervilágban ugye a jelenlegi tudományok állása szerint nincs olyan, hogy genetikai előny. Éppen a zsidó holokauszt zárta be az esetleg még félig nyitva is levő ajtókat, és az emberiség rohant, hogy levonja a következtetést: minden emberfajta teljesen egyenlő, a bőrszínükön kívül semmi más különbség nem is létezhet. Mindezt persze tudományos feltárás, kutatás nélkül tette. Ez a következtetés pusztán egy emberi vágyakozás alapján lett levonva.

Énszerintem az emberiség átalítja magát. Tán a Kolumbuszéhoz hasonló nagy felfedezések eredményeképpen a fehér ember rátalált az amerikai, ausztrál kontinensre, behatolt a Szahara alatti Afrikába és SEHOL nem talált egy saját maga szintjén levő civilizációt. Még a nagydobra vert kivételek (inka, maya, azték) is csak az őket körülvevő, amúgy primitív törzsi állapotban létező embercsoportokhoz képest volt „fejlett”, az akkori fehér civilizációhoz képest nem. Továbbá izoláltak voltak, és még így is kihaltak (mennyire lehet komplex egy civilizáció, amit állítólag néhány száz spanyol képes volt tönkretenni?)

A különbség aligha volt „kis különbség”. A különbség radikális volt. A Szahara alatti Afrikában az emberek olyan szinten éltek, mint ahogy a fehér ember élt i.e. 10000 előtt vagy még régebben. Úgyszintén Ausztráliában, úgyszintén Amerika legtöbb részén. Több száz év eltelt azóta, és ALAPJÁBAN semmi nem változott. A Szahara alatti Afrika még mindig borzasztó elmaradásban él, az Ausztrál bennszülöttek többsége még mindig a fák között bujkál félmeztelenül, harci színekre festve, egyedül az amerikai indián, aki úgy-ahogy, félig-meddig beilleszkedett, de egy önálló civilizációról nála sincs szó. A KLÍMA a nagy magyarázat. Nem elfogadható. Ugyan Afrikában még logikus lenne, de Észak-Amerika klímája nagyjából azonos Európa klímájával. Ha tényleg klíma-függő lett volna a kérdés, az észak-amerikai indián Európához hasonló szintet kellett volna hogy elérjen.

Nekem személyes meggyőződése, hogy igenis van valamilyen genetikai különbség a különböző fajok között. És ez az, amit az emberiség még csak meghallani sem akar. Az Amerikába szállított afrikai feketék rabszolgaként voltak tartva a 19 század második feléig, azóta 125 év eltelt, és az nem volt elég egy akár félig-meddig beilleszkedésre. Az amerikai feketék még mindig alapvető problémákkal küszködnek, a most már majdnem 400 éves külső behatás ellenére is. Egy nem genetikai különbség már régen elmosódott volna.

Tehát ez az általános kép. Hogy jönnek ide a zsidók? Úgy, hogy nagyon is elképzelhetőnek tartom, hogy ott is van valamilyen genetikai különbség. A bőrszín ugyan nem más, fehér emberek, de rendelkeznek egy „felismerhető” karakterisztikával, ami persze sokkal kevésbé

észrevehető, mint a fehér-fekete bőrszín, de egy létező fizikai különbség. És tudom, hogy ez vadnak fog hangzani, de szerintem az évezredek óta fennmaradó zsidó népcsoport, elhanyagolható létszáma ellenére is túlélte és prosperált. Az erre meglévő népszerű magyarázatok, hogy „diaszpórában éltek”, „összefogtak”, meg hasonló, történelmi távlatban teljesen elégtelenek kell hogy legyenek. Az inkák, mayák, aztékok is diaszpórában éltek, összefogtak, és ez nem mentette meg őket.

Tehát mit szólna ahhoz a feltételezéshez, hogy a zsidóknak van egy genetikai fölényük? Ne értsd félre, nem úgy, nem olyan viszonylatban, hogy „felsőbbrendű emberek” lennének, csak úgy, hogy az a kis különbség, plusz, egy olyan világban, ahol ekkora a kompetíció szinte mindenért, az a kis plusz éppen elég ahhoz, hogy megmagyarázza a túlreprezentációt, a végül is mindig intellektuális területeken. Mint ahogy a feketék kis mínusza elég volt ahhoz, hogy kőkorszaki szinten hagyja őket a Szahara alatti területeken a fehérekkel szemben.

Az Indexen mindenki majdnem hogy „kicsúfolt” a Nobel díjak arányának analízisén, de a computerszimuláció, amit írtam ezzel kapcsolatban és közkézre bocsátottam, bizony torkára forrasztotta a szót majdnem mindenkinek (gondolom láttad).

Én tudom hogy ez a kijelentés az adott témakörben még több érzelmet lobbant lánggra, és első megközelítésben talán még jobban elmélyíti az ellentétet, de csak első megközelítésben. Hiszen HA igaz a feltételezésem, AKKOR elkerülhetetlen lesz, hogy előbb vagy utóbb az emberiség szembenézzen ezzel. Egy ilyent nem lehet örökre elsumákolni (ha létezik). És ha ez igaz, akkor minden további magyarázat nagyjából felesleges is, hiszen az amúgy is ennek a másodlagos, harmadlagos következménye lenne.

Mit szólna mindehhez?

Eddig tartott a levél.

(Hangyák és előnyök)

Azt látjuk tehát – összegezve Gabor Laufer gondolatát –, hogy a szóban forgó hangyafajtát akárhova veti is a sors, mindig megmarad, mindig mindent túlél, egyedei – számarányukhoz, illetve másokhoz viszonyítva – gyakrabban jutnak irányító, meghatározó, befolyásoló szerephez. Milyen következtetésre lehet ebből jutni? Valóban nem lehet másról szó, minthogy ezeknek a hangyáknak valamiféle genetikai (tehát fajtájukból eredő) *előnyük, fölényük* van a többi hangyával szemben? Ha csak egészen kicsi is, de mégis csak van egy kis különbség, egy kis „plusz” e különleges hangyák javára? Miként például a fehér embernek a feketékkel szembeni, sikeres térhódítását nem lehet egyébbel magyarázni ugyanúgy a zsidóknak a többi fehér emberrel szemben való térhódítását sem? Hiszen más népek is voltak üldözöttek, mások is összefogtak (összefoghattak), mégsem jutottak hasonlóan kedvező helyzetbe...

A klíma-magyarázat nem tűnik megfelelőnek, éppen, mert nem indokolja meg kielégítően, hogy az egyik emberfajta mitől vált sikeresebbé a másiknál. S ha nem, akkor elvileg (G. Laufer szerint) már csak egyetlen lehetőség marad: az emberi fajon belüli fajták (etnikumok) nem csupán külsőre, de belsőre is (pl. intelligencia-szintjük tekintetében) többé-kevésbé különböznek

egymástól. Így már – egyebek között – az is könnyedén megmagyarázható, hogy a zsidóság a számarányához képest hogyan tudott ilyen sok Nobel-díjassal előrukkolni...

(IQ és „túlreprezentáció”)

Nem kerülhetjük meg a kérdést, hogy honnan lehet tudni, ki zsidó, ki nem. Ez a kérdés azonban leginkább csak errefelé, Európában helytálló, ahol – az ismert történelmi előzmények után – nem illik firtatni senki származását. Ettől még Amerikában s nem kevésbé a világhálón számtalan idevágó statisztikai kimutatás lát napvilágot (nem egyszer zsidó szervezetek jóvoltából). Gabor Laufer „gyűjtéséből” emelek ki néhány, témánkba vágó, meggyőző adatot (ahol van, zárójelben megjelölöm a forrást):

- Az Amerikai Egyesült Államok etnikai csoportjainak IQ-ja:

Etnikai csoport	Népességen belüli arány (%)	Átlagos intelligencia
Fehér	72	100
Ázsiai	3	106
Zsidó	3	117
Fekete	12	85
Spanyol	10	89

- Zsidó férfiak és nők kapták a Nobel-díjak 21 %-át, holott a világ népességének kevesebb mint 0,25 százalékát teszik ki. (<http://www.dorledor.org/chain.html>). 165 pszichológiai és orvosi Nobel-díjasból (1984-ig) 26 (16 %) zsidó származású, a 152 fizikaiból 17 (11 %). (<http://www.virtual.co.il/science/science/nobel.htm>)
- A zsidó származásúak aránya az (amerikai) élet különböző területein (a részben átvett, nem teljes adatsor forrása: Arthur Hu's Jewish Statistics Page, <http://www.arthurhu.com>):

100 %: a kaliforniai szenátorok közül 1996-ban („CA senators 1996”)

85%: a felsőbb (college) szinten továbbtanuló zsidók aránya („College age jews in college”)

60%: a Yale egyetem végzősei közül („Yale Grad students”)

60%: Hollywood 60 felsőszintű vezetőjéből („Hollywood Top positions 60 min”)

58%: két vagy több tévésorozat igazgatói, szerzői és gyártói közül („Directors, writers, producers in 2 or more TV series”)

40%: amerikai Nobel-díjasok közül a közgazdaságtudomány terén („American Nobel laureates science economics”)

40%: a legjobb New York-i jogi cégek munkatársai közül („Partners at best NY and DC law firms”)

30%: a legfelsőbb bíróság tisztviselői közül („Supreme Court Law Clerks”)

26%: újságírók, szerkesztők közül a médiában („Reporters, editors, execs in print broadcast media”)

23%: az 500 leggazdagabb amerikai közül („1982 Forbes 500 richest Americans”)

23%: a száz leggazdagabb kanadai közül („Top 100 wealthy Canadians”)
 17%: a bostoni szimfonikusok vonósai közül („Boston Symphony Strings”)
 14%: a Clinton-kormány tagjai közül 1997-ben („Clinton Cabinet 1997”)
 10%: a Pulitzer-díjasok közül 1997-ben („Pulitzer 1997”)
 10%: a szenátus tagjai közül („US Senate”)
 2%: az USA népességéből („US Population”)

0.25%: a világ népességéből („World Population”)

- A számaránynál nagyobb (kisebb) jelenlét foka az amerikai élet különböző területein. (A részben átvett, nem teljes, illetve kiegészített adatsor forrása: Arthur Hu's Jewish Statistics Page, <http://www.arthurhu.com>. A számítás módja: a zsidók képviseletének aránya osztva a az USA népességében kitett számarányukkal. Az első példánál: a legfelsőbb bíróság hivatalnokainak 30 %-a zsidó, viszont a zsidók 2%-át teszik ki Amerika népességének, a kettő aránya 15, vagyis ezen a területen tizenötszörös a zsidók jelenlétének aránytalansága („túlreprezentáltsága”). A negatív számok értelemszerűen a negatív aránytalanság (az „alulreprezentáltság”) fokát mutatják.):

15,00: a legfelső bíróságnál

13,00: a médiában

7,14: a Clinton-kormányban

5,00: a Pulitzer-díjasok között

5,00: a szenátorok között

2,25: a liberálisok között

2,00: az abortusz engedélyezését követelők között („Abortion always legal”)

1,85: a évi 40.000 dollárnál többet keresők között

1,75: a demokraták között

-1,75: a konzervatívok között

-1.85: a republikánusok között

-5,20: 1996-ban a republikánus elnökjelöltre szavazók között („Voted 96 Republican President”)

(Genetikai különbségek az emberi fajták között?)

Csakugyan nem lehetetlen, hogy vannak markáns észbeli – s mögötte genetikai – különbségek az egyes népek (rasszok) között. Miképpen alkatra, színre elég jelentős eltérések fedezhetők fel, miért ne lehetne ugyanígy pl. az intellektus tekintetében? Az egyik nagy kérdés azonban, amelyre ekkor válaszolnunk kell, hogy honnan erednek a zsidók? Egyetlen emberpár volt a kezdet-kezdetén, vagy több? Vala kezdetben egy külön zsidó emberpár? Ha mégsem, akkor kik hordozták eredendően a zsidó géneket? Ha igaz az a bibliai tétel, hogy zsidók és arabok unokatestvéreik egymásnak – márpedig a modern genetikai kutatások is kimutatják a zsidók egy részével való közeli vérrokonságot egymásnak –, akkor ugyancsak felmerül a kérdés: hol van az arabokban – hová tűnt belőlük – az a különleges gén, mely feltevésünk szerint a zsidókban ott van; ha közös őseik voltak, akkor az arabokban (a szintén szemitákban – sémitákban –, köztük élet-halál harcuk esküdt ellenségében, a palesztinokban) is ott kellene lennie!

Tovább bonyolítja a képet, hogy Kozma György, a budapesti rabbiképző tanára (2002. június 12-én kelt személyes közlése) szerint.) a zsidó kifejezés eredetileg nem is etnikumot jelölt.

A zsidó, a jehudi szó ugye nem egy etnikumra volt eredetileg alkalmazva, hanem csak egy családnév (a Visszhangzók), amely a megmaradtakra ragadt a fogság után. A tíz elveszett törzs után kezdték így nevezni a megmaradt hébereket (héberül ivri = túlélő; trans latinul). A szgula, a „kiválasztott” szó „saját” jelentésű, tehát talán pontosabb lenne ha „speciális”-nak fordítanánk... Külön népe a Lét Urának... De bárki csatlakozhat hozzájuk. És még a legsötétebb években is évente több tucat „betérő” volt (a neológoknál legalábbis). (Bne Noach-nak, Noé fiának hívják azokat, akik a Tóra nem zsidóknak szánt elveit betartják bármely népből. Hét szabály van, pl. a bíróság felállítása, a hetedik nap tartása; de kósert nem kell enniük... Léteznek ma is sokfelé. Nem beszélve az unitáriusokról vagy a mozlimoknál a dönmehek szektájáról, akik „zsidózó” keresztények és muszlimok...)

(Intelligencia?)

A másik nagy kérdés, hogy voltaképpen min mérhetők le a különbségek? Mi az intelligenciának-intellektualitásnak az a pontosan definiálható és mérhető megnyilvánulása, amelynek alapján esetleg biztos rangsort lehet állítani a fajták között? Vajon abban a tényben, hogy a cigányok vagy a négerek olyan nehezen illeszkednek be egy civilizált társadalomba, az játszik szerepet, hogy intelligencia-hányadosuk – a feltételezésnek megfelelően – csakugyan alacsonyabb, vagy pedig eltér a befogadókétól a „természetük”, eltérnek évezredek kulturális szokásaik, hagyományaik, fogékonyságaik?

Nos, az idevágó szakirodalom kiválóságai (de nem kevésbé saját élettapasztalataink) arról győzhetnek meg, hogy még e „tudásra épülő” világban sem feltétlenül azok a legsikeresebbek (a legsikeresebb beilleszkedők, túlélők), akiknek nagy az intelligencia-hányadosuk, hanem nagyon gyakran inkább azok, akiknek „nagy az érzelmi intelligenciájuk”. (Hogy legalább két idevágó jeles szerzőt és művét említsem: Isabelle Filliozat: A szív intelligenciája, Fiesta és Saxum Kft, Budapest, 1998.; valamint Daniel Goleman: Érzelmi intelligencia, Háttér Kiadó, Budapest, 1997.)

(Sikeresség?)

Ahhoz persze, hogy népek (fajták) között összehasonlítást tehessünk sikerességüket illetően, megkerülhetetlenül tisztáznunk kell a siker fogalmát.

Evolúciós tekintetben (hangya-szempontról) a négerek és a cigányok egyelőre igencsak sikeresnek tekinthetők. Az utóbbiak kétségtől kevesebb Nobel-díjat kapnak, mint a zsidók, kétségtől kevesebb irányító, befolyásoló szerephez, funkcióhoz jutnak a zsidó-keresztény kultúrára épült (épülő) civilizáción belül, viszont elég gyorsan szaporodnak, eléggé gyorsan növelik a saját *életterületüket*. (Kéretik ezt a nehezen megkerülhető szót a helyi értéke alapján értelmezni). Itt, Magyarországon is a tendenciák azt mutatják, hogy mindenféle „elmaradottsága” ellenére a cigányság egyre nagyobb helyet foglal el a mindennapi civil életben a nem cigányokkal szemben, mert tőlük gyorsabban szaporodik.

Az a közismert tapasztalat (azaz tény) sem szorul tán külön bizonyításra, hogy e cigányok között jóval több olyan egyént lehet találni, mint a nem cigányok között, akik inkább lopni járnak, inkább vándorolnak, de ellenállnak annak, hogy valamiféle állandó fizikai vagy irodai munkát

végezzenek. (Persze ha a lopás fogalmát kiterjesztjük az köz megrövidítésének intellektuálisabb válfajaira, már korántsem biztos, hogy e bűn terén valóban a cigányok az elsők; a gyakoriságot illetően talán igen, de a mennyiséget illetően bizonyosan nem.) Hogy jobban ellenállnak a civilizációs kötöttségeknek, annak lehet, hogy nem csak kulturális gyökerei vannak (etnikai hagyományok, családi minta), de genetikaiak is, számunkra azonban itt most az a fontos, hogy nyilvánvalóan mások a normáik, mások az étellel szembeni kíváncságaik, és másképpen képzelik el a sikert, a sikerességet is. A zsíros hivatali állás vagy a Nobel-díj valószínűleg ritkábban szerepel álmaikban, mint a nem cigányokéban, illetve mint a cigányok más – beilleszkedni vágyó – nemzetségeinek egyedeiében. Lehet tehát, hogy egyáltalán nem az intellektuális képességeik, hanem a szándékaik, mélyebb indítékaik döntenek el – ezek iránya és ereje –, hogy merre indulnak és meddig jutnak.

(A zsidók új világa)

Ha megfigyeljük különös kis emberhangyáinkat, úgy tűnik, az valóban igaz, hogy bármilyen idegen bolyba keverednek, hamarosan többen jutnak magasabb presztízsű szintre, irányító vagy befolyásoló szerephez, mint ahogy számarányukból következne. Csakhogy, ha kicsit visszamegyünk az időben (történelemben), rögtön kiderül, hogy ez egyáltalán nem volt mindig így! Egy lebilincselő tanulmánykötetből, Shlomo Avineri „A modern cionizmus kialakulása” című könyvéből (Századvég Kiadó, Budapest, 1994) idézek néhány részt:

„1815-ben az európai zsidóság még a keresztény társadalom peremére szorult közösség volt: a zsidók földrajzi és társadalmi szempontból is az európai társadalom háttérországában éltek [...]. 1914-re az emancipáció közbeeső száz éve a zsidó életet a perifériáról Európa centrumába helyezte át. A zsidók földrajzi tekintetben ez idő tájt már Európa nagyvárosaiban gyülekeztek. [...] Marginális közösségből a felvilágosodás, az emancipáció és az ipari forradalom legfontosabb kedvezményezettjeivé váltak. S mindez alig száz év alatt történt!” (14-15. o.)

„A felvilágosodás és a francia forradalom előtt egy olyan világban, amelyben a nem zsidó többség a gens Christiana vagy a dar el-Iszlám részének tekintette magát, a zsidókat eltérő, nonkonform vallási meggyőződésük különböztette meg. Egy keresztény államban egy olyan személy, aki nem hitt Krisztusban, nem kaphatott közhivatalt, nem gyakorolhatott hatalmat a keresztények felett, nem léphetett feudális viszonyba, s ezért földdel sem rendelkezhetett.” (16. o.)

„A zsidó maga sem kívánt integrálódni a keresztény társadalomba: száműzöttként, nem zsidó uralom alatt élve – bármilyen jóindulatú uralom volt is ez időnként – nem kívánt egy olyan társadalom tagjává válni, amelynek alapvető hittételeit elutasította. [...] Ebben az egyenlőtlen, hierarchizált egyensúlyi helyzetben a judaizmus csaknem két évezreden át fenn tudott maradni. [...] Ez az egyensúlyi helyzet tette lehetővé – ideiglenes felborulásainak szörnyűségeivel együtt is –, hogy a zsidók egy alapvetően ellenséges környezetben fenn tudjanak maradni.” (16. o.)

„A szekularizáció és a liberalizmus az egyenlőség elve alapján megnyitotta az európai társadalmat a zsidók előtt. [...] A törvény előtti egyenlőség és a vallás visszaszorítása a magánszférába azt jelentette, hogy az állam már nem tekintette magát keresztény államnak, hanem olyan államnak, amely állampolgárait vallási meggyőződésükre vagy ezek hiányára való tekintet nélkül foglalja magába.” (17. o.)

Az iméntiek alapján annyit bizonyosan megállapíthatunk, hogy hangyáink akármilyen okosak voltak is (vagy lettek volna is), ez az okosság vagy nem volt elegendő, vagy nem volt megfelelő ahhoz, hogy a tizenkilencedik századig központi szerephez, befolyáshoz, hatalomhoz juttassa őket. A tizenkilencedik század viszont egyértelműen a zsidóké volt, s az is biztos, hogy ebben valóban meghatározó szerepet játszott a szekularizáció és a liberalizmus, vagyis két olyan külső körülmény, amelynek előidézéséhez ha volt is köze a zsidóságnak (a zsidó okosságnak), ez a befolyás mindenképp szerényebb (korlátozottabb) volt, mint a fordítottja (vagyis az európai folyamatoknak a zsidóságra, a zsidók életére kifejtett hatása). Magyarán: aligha lehetett az intelligenciáé a főszerep.

Nos, ha ezt a megállapítást elfogadjuk, még arra akkor sem adtunk választ, hogy milyen tulajdonságai (sajátos képességei, ismeretei) révén tudott a zsidóság ilyen fényesen (sikeresen) élni az adódó lehetőséggel? (Bár itt megint óvatosan kell bánni a „siker” szóval – hiszen ott tornyosul árnyékában az alig néhány évtized múlva bekövetkezett népiirtás.) Vajon szükség van-e a válaszhoz magasabb intelligencia meglétének feltételezéséhez?

(Zsidó tulajdonságok?)

„A kommunikáció, speciel a verbális kommunikáció egy zsidó sajátosság” – véli Kozma György író, karikaturista, a budapesti rabbiképző oktatója A törzsi háború természetrajzához adott interjújában (Harmadik könyv: A megoldás nyomában.) Hasonlóképpen gondolja a baloldali liberálisok egyik hazai szellemi vezére, Konrád György író is, szerinte a zsidó verbális nép. Kozma még hozzáteszi: „Én nem csodálkoznék olyan nagyon, ha a kommunikáció, és általában a verbális kommunikáció területén túlsúlyban lennének a zsidók...”

Ilyen alapon persze azt is gondolhatnánk, hogy például a kereskedővilágban és pénzvilágban meg azért vannak (számarányukhoz képest) túlsúlyban, mert a kereskedelem és a pénz szeretete a vérükben van, amióta világ a világ. De ez már csak azért sem valószínű, mert hiszen sem a kereskedelem, sem a pénz nem öröktől fogva való.

Az emberiség történetében jól felismerhető az a tendencia, hogy a közösségek, társadalmak egyre inkább kinyílnak, egyre szélesebb ajtót tárnak a külvilág (más közösségek, más társadalmak) felé. (Ennek a vége felé tartó folyamatnak éppen most zajló szakaszát hívjuk globalizációnak.) A nyitás nem csak a gazdagodás lehetőségével jár együtt, de a legkülönbefőbb veszteségek kockázatával is, éppen ezért minden társadalomban ott találhatók a nyitásellenes erők is: ők a hagyományőrzők, az értékőrzők, a konzervatívok. Amíg kellőképpen stabil egy közösség (társadalom), s amíg nem alakul ki erősebb, szervezettebb kapcsolat (pl. rendszeres, tömeges kereskedelem) a külvilággal, addig az új ismereteknek és új eszméknek (új értékeknek, normáknak) is kicsi a felvevő piacuk; a külvilági hírek, információk például nem annyira felhasználható és felhasználandó tudásként, hanem pusztán érdekességgént (kuriózumként, extremitásként) értékelődnek.

A kezdetben bezárkózó (statikus) közösségek, társadalmak rendkívül összetett, szerteágazó és mélyreható folyamatok révén válnak nyitottá (mozgékonyra, dinamikusra). A protestantizmus, a polgárosodás, a felvilágosodás terjedése, a vallás szerepének háttérbe szorítása (a szekularizáció), s ezek által vagy ezek kíséretében az addigi egyházi és világi hatalom tekintélyének (érték- és norma-meghatározó hegemoniájának) megtörése hosszú évszázadok története. A témánk szempontjából e pillanatban leginkább izgató kérdés, hogy e történetekhez a

különböző népek (etnikumok, emberfajták) hogyan viszonyultak, illetve e viszonyulásban felfedezhetők-e etnikai (netán genetikai) sajátosságok.

Nyilvánvaló, hogy egy zárt társadalom megnyitása, dinamizálása feltétlenül érdekük azoknak, akik a társadalom periferiáin élnek; akiket nem kötnek annyira a nagyobb (az egyházi és világi rend) és kisebb (helyi) közösségek szokásai, hagyományai, normái; akik vallásuk miatt kiszorultak az egyházi és világi hatalomból; akik még földet sem tarthatnak; s akiknek igazi hazájuk már csak vallásos emlékezeikben él. Az is nyilvánvaló, hogy e hazátlan-földetlen közösségek összességükben mozgékonyabbak (a változások tényleges vagy lehetséges szorgalmazói és hordozói), mint az egyházi-világi rendhez (kiváltságokhoz, hivatalokhoz) s a röghöz (földhöz) kötöttek; és az is inkább logikus, mint meglepő, hogy fogékonyabbak lesznek a társadalmakon belüli és kívüli kereskedelemre, s ennek velejárójaként a pénzcserinálásra. A *Kirekesztők* című könyv bevezető tanulmányában olvashatjuk (Karsai László: A gyűlölet öröksége. Kirekesztők, Antiszemita írások 1881-1992. AURA Kiadó, 1992, XIII. o.):

„A zsidó kereskedő igazi terepe a természetes gazdaság volt; az árutermelés kezdeti időszakában a zsidó vándorkereskedők komoly konkurenciaharcot vívtak keresztény és mohamedán kollegáikkal. A középkor hajnalán a zsidó kereskedőből uzsorás lett, és ezután főként fogyasztási hiteleket adott. [...] Később, a kapitalizmus hajnalán a bankár-zsidó már termelési-forgalmi hitelt folyósított.”

Tehát elegendő feltétel és ok látszik ahhoz, hogy már a polgárosodás kezdetén a zsidók számarányukhoz viszonyítva nagyobb részt vállaljanak az európai kontinens áru- és pénzkereskedéséből, mint általában más népek („emberfajták”). Ámde azt is várnánk, hogy más hazátlan-földetlen, s ezért mozgékony népek, mint például a cigányság, szintén éljenek az adódó lehetőséggel, s e történelmi pillanattól kedve hasonló „életpályát” fussanak be (történelmi utat járjanak be), mint a zsidók. Tudjuk azonban, hogy ez nem így történt. Vajon miért nem?

(Cigányok és zsidók)

A következőkre gondolhatunk. A zsidók szétszórásának története egészen más, mint a cigányoké. A zsidókat szétszórásukban is első pillanattól összefogta a zsidó vallás, s ennek három fontos eleme: a közös múlt (Tóra: sors és történelem), a közös jelen (Talmud: szigorú vallási – viselkedési – előírások) és a közös jövő reménye, a közös várakozás (a messiás eljövételére, a visszatérésre Izrael földjére). A zsidók írásbeliségének itt megint csak *nem* intellektuális szempontból van kiemelkedő jelentősége, hanem közösségképző (identitás-meghatározó) és közösség szabályozó ereje miatt. (A vallási és viselkedési előírások szigorúságát jól tükrözi a *talmudista* szó régebben közkeletű pejoratív értelmezése: szörszálhasogató.) A történelem viharaiiban az efféle pontosan és aprólékosan rögzített írásos minták révén valószínűleg sikeresebben őrizhető meg egy közösség közös kultúrája, énképe, önmagával való azonossága, mint a kénytelen-kelletlen változó, torzuló szóbeli hagyományok, normák segítségével. Úgy vélem, leginkább e közösségképző és közösség szabályozó erő szüntelen jelenlétének tulajdonítható, hogy a zsidó mint nép túl tudta élni a vissza-visszatérő pogromokat, azaz tömeges üldöztetését, legyilkolását.

(Biblikus nép)

Természetesen az sem mellékes, hogy mit rögzítenek ezek az írások: mit gondol magáról, minek tekinti magát e nép.

Üldöztetései és hányattatásai ellenére ez a nép nem egy a sok szerencsétlen között. Ez a nép a „(ki)választott” nép, a” zsidó-keresztény kultúra” egyik „névadója”. Véletlenül sem szabad ebből arra a hamis következtetésre jutnunk, hogy minden egyes zsidó kiválasztottnak érezné magát és ez meghatározza – döntően ez határozná meg – viselkedését, életének céljait, törekvéseit! Az viszont több mint logikus, hogy a zsidók összességét tekintve inkább hatással van, hatással lesz az egyedek életére, mint nem, mert inkább növeli, mint csökkenti az egyedek önbecsülését, inkább akarnak valakik lenni, mint akárkik, több figyelmet szentelnek karrierjük építésének s többet is áldoznak erre (pl. tanulással), mint általában azoknak a népeknek a fiai, amelyeknek egyéneiben efféle – rejtett vagy nyílt – bizonyítási vágyak kevésbé dolgoznak.

(Erdélyi magyarok „zsidó” szerepben)

Feltételezésünk alaposságát látszik bizonyítani rendszerváltásunk egyik marginálisnak tűnő kísérőjelensége. A Ceaușescu-rezsim bukása óta több ezer romániai (erdélyi) magyar telepedett le Magyarországon. Többségük oly mértékig sikeres életpályát fut(ott) be, hogy noha ízig-vérig magyarok, a hazai magyarság közhangulatában egyre-másra terjed az „erdélyi”- vagy még inkább „román”-ellenesség. Hasonlóformán, mint a zsidóellenesség! Eszerint az erdélyiek karrieristák, akik éles könyökkel, agresszivitással, ellenszenves szívóssággal és összefogással szereznek zsíros állásokat maguknak, elvéve ezeket az „igazi” magyarok elől. Kovács László, az MSZP elnöke, ma újra külügyminisztere, az egyik „Keresztútban” reklámszünetében felháborodva állapította meg, hogy a külügyminisztérium „tele van határon túli magyarokkal”. Politikai államtitkára (Bársony András) pedig azt nyilatkozta a Népszabadságnak (2002. június 5.), hogy „hivatalát mindenképpen szeretné megszabadítani attól az örökségtől, hogy a határon túli magyarok árnyékminisztériuma legyen”. El lehet képzelni, hogy akkor a honi tanulatlan, primitív emberek tömegeiben hányan gondolkodnak hasonlóképpen az egyébként már magyar állampolgárságú „románokról”, „idegenekről”!

Nos, az erdélyi magyarok körében csakugyan tapasztalható erős elszántság és törekvés (a feljebb jutásra, vagyonosodásra) szintén összefügghet azzal, hogy nemzeti önbecsülésük általában erősebb, mint a honi magyaroké, egyéb történelmi okok mellett (ld. pl. a magyar kommunisták antinacionalista politikájának sikerességét) legfőképp annak következtében, hogy Romániában kisebbségi sorsba kényszerültek. Az erdélyi értelmiségit általában ezért fűti jobban a bizonyítási vágy, mint határon inneni megfelelőit, és bizonyos, hogy intellektuális különbséget bizonyító genetikai eltéréseket lehetetlenség lenne kimutatni.

(Sikeres alkalmazkodás: véletlen egybeesés)

Ha tehát vannak is jellegzetes fajtajegyek, akkor sem a „nagyobb intelligencia” vagy a „jobb tulajdonságok” döntenek, hanem a fajták (kulturális, történelmi) előéletéből fakadó pusztá másságok – más tulajdonságok, más közös emlékek, más törekvések –, amelyek révén a különböző korokban éppen más-más fajták tudnak sikeresebben alkalmazkodni. Az egyik kor az egyik népet teszi naggyá, a másik kor egy másikat; az egyik kor az egyik népet súllyesztheti el, a másik egy másikat. Miközben e népek – genetikailag megalapozott – IQ-ja aligha változott! Természetesen előfordulhat, hogy némely népek – részben talán eredendő, részben a történelem során formálódó – fajtajegyei a történelem egészét tekintve alkalmasabbak az alkalmazkodásra, mint másokéi, mégsem mernék rámutatni egyetlen népre sem, amelyről úgy gondolnám, hogy a hátra levő időre is garantálva van a sikeressége. És ez mindenképp vonatkozik a zsidóságra is.

(Melyiken induljak?)

Képzelnék el tehát egy hazátlansága, földtelensége és hivataltalansága (no és üldözöttsége) folytán mozgékony népet, amelynek azonban szétszórt egyedeit szellemiségükben összetartja a közös múlt, jelen és jövő, s amelynek önbecsülése elég erős ahhoz, hogy vallása (azaz önmaga, önazonossága) feladása által nem akar (nem kíván) a társadalom periferiájáról a belsejébe kerülni, másfelől viszont fűti a becsvágy (bizonyítási vágy) a sikerre, feljebb emelkedésre, befolyásoló, alkalmasint domináns szerepre jutásra. Logikus-e, hogy e nép egyedei olyan foglalkozásokat üzennek, amelyeket egyáltalán megengednek nekik, de ha már üzhetik, leginkább a maguk hasznát, a maguk (egyszerre egyéni és közösségi) törekvéseit tartják szem előtt, nem a másokét? Logikus, magától értetődő jelenség-e, hogy e hazátlan, földtelen, hivataltan nép fiai más népek fiaihoz képest számarányuknál nagyobb arányban fognak kereskedésbe, s ennek révén szabad pénzhez (tőkéhez) jutva, gyakrabban fognak – akár határokon átnyúló – pénzügyi akciókba (kisebb-nagyobb kölcsönügyletekbe, bank- és kereskedőház-alapításokba, hasonlókbba)?

Alighanem logikus.

A pénzcsinálás és pénzszerzés csínjának-bínjának kitanulása a nekik hagyott szűk terepen azonban nem egyszerűen megélhetési (kenyérkereseti) és emelkedési (vagyonosodási) lehetőség, hanem hatalmi, stratégiai kérdés. A pénz: hatalom. (A háborúhoz három dolog kell – mondta Montecuccoli –: pénz, pénz, pénz.) A tizenkilencedik század előtt (majd alatt és után) Európa szinte folyamatosan háborúzott, benne a harcoló felek (népek) közül a legyőzötteknek mindig hatalmas anyagi veszteségeket kellett elszenvedniük, de gyakran a győztesek is kivéreztek hosszú időre. A lényegében országok (népek) közötti (feletti) hadiszállítók és a háborúkat kölcsöneikkel tápláló bankházak azonban jobbra meggazdagodtak (sőt, megtollasodtak). Nem intellektusuk nagysága, hanem helyzetük sajátossága miatt: ami egyfelől nézve kirekesztettség, másfelől nézve államok (országok, népek, nemzetek) közöttiség, sőt, a kívülállóságából fakadóan, felettség.

Úgy tűnik tehát, eddig teljesen logikus (magától értetődő, sőt, szükségszerű) e nép egyedeinek és közösségeinek (közösségeinek) életút-választása. A sikerhez – és magyarázatához – elegendő a bibliai nép köztes-léte, illetve önbecsülése és becsvágya. Nincs okunk különleges intellektusra gyanakodnunk.

A zsidók felemelkedése, sikeres társadalmi beágyazódása tekintetében új helyzetet teremtett a tizenkilencedik század, amikor a felvilágosodásnak, szekularizációnak köszönhetően megnyílt az út a zsidók olyan beolvadása előtt, amely nem jár szükségképpen együtt önbecsülésük feladásával. Ezt írja idézett könyvében Shlomo Avineri:

„A tizenkilencedik század minden lehetséges szempontból a legjobb század volt, amit zsidók valaha is megéltek – kollektíve vagy egyénileg – a Templom lerombolása óta. A francia forradalom és az emancipáció lehetővé tette a zsidók számára, hogy bárki máshoz hasonlóan vegyenek részt az európai társadalmak életében. Első ízben élveztek jogegyenlőséget, s az iskolák, az egyetemek és a különféle foglalkozások fokozatosan megnyíltak előttük.” (13. o.)

Mindenekelőtt tehát a lehetőség adatott meg. A gettóba zárt és zárkozó nép kiszabadult fogságából, s mint a duzzasztott víz, amely elől egyszer csak felemelik a zsilipet, szerteszét áradt. Minden bizonnyal a fogságban tartott hangyák is ekképp viselkedtek volna.

A vízzel és a hangyákkal ellentétben azonban a zsidók valójában választás – válaszút – elé kerültek, ahonnan ekkor (az emancipáció csodálatos korában) három fő irányban lehetett elindulni: 1) Továbbra is őrzik szigorú vallásukat (vallási, közösségi rítusaikat), amelynek folytán ha már nem rekesztetnek is ki a társadalomból, de különállók maradnak; 2) Teljes asszimilációra (beolvadásra) törekednek, beleértve akár a befogadó nemzet valamely uralkodó vallásának felvételét (kikeresztelkednek); 3) Részleges beolvadásra törekszenek, ennek során a jogokat és lehetőségeket illetően a maguk számára a teljes egyenlőséget szorgalmazzák, de nem kívánják a befogadó nemzet hagyományait, normáit, értékeit, jelképeit, azaz: kultúráját teljesen elfogadni.

Ezek tehát a fő utak. A valóság annyival árnyaltabb (összetettebb és bonyolultabb) egyfelől, hogy ugyanaz az egyén élete különböző szakaszaiban letérhetett az egyik útról és elindulhatott egy másikon; másfelől mindegyik fő útról vezettek elágazások. Hogy a talán legfontosabbat említsem: a harmadik úton (a részleges beolvadásán) lehetett választani a zsidó vallás részleges megőrzését, elhagyva szigorú, ortodox előírásait; illetve a teljes vallástalanságot (az ateizmust, a materializmust), amely értelemszerűen szintén ellenáll(t) az évezredes (keresztény) vallási hagyományokat, szokásokat magába olvasztó nemzeti kultúra el- és befogadásának.

A lényeg azonban számunkra itt az, hogy a zsidók valóban mindegyik lehetséges utat választották, és – egy darabig legalábbis – mindegyik út a maga módján, a maga értékrendje mentén sikerrel kecsegtetett. Vagyis a választás eredménye megint csak nem intellektuális képességeken (az intelligenciaszint nagyságán) múlt.

Annak viszont, hogy a 2. és 3. utat választók a pályájukon meddig (milyen magasra, milyen sikerre) jutottak, elkerülhetetlenül keresnünk kell az okait (magyarázatait), beleértve azt a lehetőséget is, hogy alkalmasint létezik fajtaspecifikus intellektus mint genetikai előny.

(A siker okai, magyarázata)

Shlomo Avineri így írja le azt az óriási változást, amely a tizenkilencedik században a zsidóság életében bekövetkezett:

„Berlin, Bécs, Budapest, Varsó – kisebb mértékben London, Párizs és Odessza – Amerika jelentősebb városi központjaihoz viszonyítva aránytalanul sok zsidó lakossal rendelkezett. S e városok szellemi életében a zsidók jóval nagyobb szerepet játszottak, mint létszámuk sugallná. Az egyetemek, az akadémiák és az iskolák mind több zsidót vontak be tevékenységükbe. Egyes zsidók vezető pozícióba kerültek a sajtóban, az irodalomban, a zenében, a természettudományokban, a festészetben, a filozófiában és a pszichológiában; a pénzvilágot zsidó mágánások népesítették be, s a forradalmi mozgalmak vezetői között is sok volt a zsidó – Karl Marxtól, Moses Hesstől és Ferdinand Lassalle-től az orosz forradalmárok és szociáldemokraták vezetőiig. Európa történetét ekkor már nem lehetett volna megírni a zsidók szerepének figyelembevétele nélkül.” (14-15. o.)

Vajon mi lehet az oka (magyarázata) a zsidók e látványos sikerének? Néhány olyan tényezőt sorolok fel, amelyek jelentősége történelmi, pszichológiai és biológiai (evolúciós) alapismeretek birtokában, úgy vélem, könnyen belátható, azonban egyik sem kötődik szükségszerűen magasabb intelligenciaszinthez. (Némelyik tényezőről már korábban is szóltam.)

- *Föld- és hivatalnélküliség*

A zsidó nép föld- és hivatalnélkülisége – egyszersmind *önbecsülése* és *becsvágya* – száműzetésében (gettó-létében) megteremti a szellemi lét tiszteletét, a tanulás és a tudás becsületét, a – (földhözragadt) valóságon túlra elvezető – művészetek és elvont tudományok iránti spirituális vonzalmat.

Föld és hivatal hiányában az emancipálódó zsidók kisebb kockázattal nagyobb társadalmi mozgásokra képesek, mint más népek egyedei. („Csak a láncukat veszíthetik.”)

- *„Gyökértelenség”*

Nem tekintve azokat a zsidókat, akik már több generáción át sikeresen beilleszkedtek a befogadó ország és nemzet életébe, a hazát s a nemzetalkotó népet teljes mértékben magukénak érezték (beleértve a hazafiúi büszkeséget), és ennél fogva származásuk (tudatosan vagy tudattalanul) „elfelejtődött”, lényegtelenné vált – tehát őket nem tekintve, a zsidók általában kevésbé gyökeresedtek meg választott hazájukban, ennek normáit, szokásait, kultúráját, nemzeti és nemzetközi törekvéseit kevésbé fogadták el mint követendő mintát és megkérdőjelezhetetlen célokat. Az emancipáció lehetőségének bővületében, egyszersmind a zsidó vallás szigorú előírásainak elhagyásával érzelmek és értékek tekintetében afféle „gyökértelen”, azaz szabad (független) állapotba kerültek, amely más népek egyedeihez képest fogékonyabbá tette őket az újdonságok, a változások és változtatások iránt. (A „gyökértelenség” miatt hajlamosabb az ember testetlen absztrakciónak tekinteni környezete évezredes elemeit, s ennek megfelelően sutba vágni, újakkal lecserélni.) Az új tudományok, új művészeti áramlatok és új eszmék iránti fogékonyság egyaránt megmutatkozott ezek művelésében és terjesztésében.

- *Üldöztetés, kirekesztettség*

A zsidók (legalábbis egy kisebb részük) több évezredes üldöztetése (úgy vélem) ugyancsak logikusan megmagyarázza (gyakran átmeneti) sikerük és befolyásuk egyik összetevőjét: erős fogékonyságukat és hajlamukat a létfeltételek gyökeres – számukra kedvezőnek tűnő – megváltoztatására. Mivel a megőrzés és újítás (változtatás) kettős igénye valamilyen arányban minden emberben ott van, természetesen nem állítom, hogy a „forradalmi” újdonságok, eszmék hordozói csakis zsidók lettek volna; azt viszont igen, hogy számarányukhoz képest, más népekhez viszonyítva efféle változtatásokra hajlamosabbak voltak; a „megforgatjuk az egész világot”-szemlélet általában kevésbé állt távol tőlük, mint az évezredes rendiségüket, kultúrájukat, értékeiket féltő népek egyedeitől.

Az üldöztetés – a maga természeténél fogva – kiépítette az önvédelem erős reflexét is. Az életkörülmények (társadalmi környezet) gyökeres megváltoztatása, a zsidó élettér erőteljes bővítése nem csak a szabadság vágya és öröme, hanem védekezés is: a potenciális üldözők hatalmi struktúrájának szétverése, pozícióinak megszerzése. A pénz, mint mondtam, hatalom. A tudás is hatalom. A befolyás is. A hatalom pedig: önvédelem is.

A tömegmédiában hadállásokat szerezni nem annyira intellektualitás kérdése, mint inkább sok pénzé, erős szándéké és személyes kapcsolatoké. A zsidóság a közvetlen (képviseleti) politikából csak igen korlátozottan tudta kivenni részét, a tömegek véleményének befolyásán keresztül viszont nagyon nagy hatást tudott kifejteni az egész közéletre s politikára. Ezt a befolyáslási szándékot – a zsidók számára kedvező politikai és kulturális közeg kialakítását – feltétlenül (mert logikusan, magától értetődően) táplálta az az önvédelem, amely „ösztönösen” szorgalmazott minden, a „haladó” világra való nyitást (beleértve az általános emberi jogok elfogadását, kinyilvánítását vagy a „multikultúrák” támogatását), ezzel szemben pedig erőteljesen támadott mindent, ami a bezárkózás (a népi kultúra, a nemzeti szellem megőrzése vagy erősítése) irányába mutatott. Még egyszer fontos hangsúlyozni: tendenciáról beszélünk, akárhány valóságos kivétellel, amelyek azonban magának a tendenciának a létezését nem teszik semmissé.

Ámde a hatalom és befolyás megszerzésének vágyát – például a Jászi Oszkár-féle polgári radikálisokét, vagy a Kun Béla-féle vörös diktátorokét – természetesen nem csak önvédelmi megfontolások táplálták, hanem a minden emberben és nemzetben ott fészkelő uralkodási vágy is. Ha e tekintetben a zsidók köreiből a számarányukhoz képest többen voltak, akik uralomra, hatalomra, befolyásra törekedtek, az az említett önvédelmi reflexszel hozható összefüggésbe, valamint az évezredek során elszenvedett sérelmekkel, amelyek orvoslása régóta kényszerűen váratott magára.

- *Felszabadulás, kiszabadulás*

Végül pedig pusztán az a körülmény, hogy a zsidók önbecsülésüket nem sértő felemelkedési és beilleszkedési (kitörési) lehetőséghez jutottak, önmagában egyik logikus magyarázatát adja, mi hajtotta a zsidóságot a perifériákról a társadalmak közepe felé.

Összegzésképpen újra megállapíthatjuk: a siker magyarázatához nem szükséges a zsidók intelligenciáját rendkívülinek értékelni. Az elkövetkezett sikertelenségek, drámai kudarcok mögött sem szükséges rendkívüli zsidó tulajdonságokra (netán a zsidók IQ-jának – fajtaspecifikusan – kisebb voltára) gyanakodnunk. A fő ok, úgy tűnik, ismét a történelmi környezetváltozás.

(Sikertelenségek: okok, magyarázatok)

Vajon mi az oka, hogy a sikeres emancipáció ellenére (vagy ezzel együtt) a tizenkilencedik század utolsó harmadában újra fel-fellángolt Európában (így Magyarországon is) a zsidóellenesség; fokra-fokra erősödött, a II. világháborúban a holokausztban (népirtásban) tetőzött, majd átmeneti halványodás után a múlt század utolsó harmadától megint erőre kapott? Nos, a tizenkilencedik század utolsó harmadában az folyt kicsiben, ami a huszadik század utolsó harmadától nagyban.

A 17. század végén megindult felvilágosodás-polgárosodás szelleme egymás után lépte át a keresztény világ országainak határait, megbolygatva addigi – feudális – értékrendjüket, több évszázados hagyományaikat, szokásaikat, normáikat. E társadalmak egyszerre engedtek a

változásoknak, egyszerre hagytak felszámolni régi vallási, feudális normákat, és teremtettek a helyükre egy lényegében régi-új köteléket: a nemzetet. Régi ez a kötelék, amennyiben maga a szó is utal a származási (vérségi, *nemzési*, *nemzetségi*) kapcsolat létre, feltételére; új kötelék, amennyiben a nemzethez való tartozás feltételeként éppen hogy nem nyilvánított ki a megfelelő származás követelménye, sőt, ellenkezőleg: a törvény előtti egyenlőség kimondásával azt deklarálták, hogy származásától függetlenül mindenki a nemzet része, aki magára nézve elfogadja és betartja a (nemzet)állam törvényeit.

A tizenkilencedik század – az egyetemes polgárosodással párhuzamosan – a nemzetek és nemzetállamok kialakulásának, megerősödésének, szabadságharcának kora. A huszadik század harmadik harmada pedig egyfelől a globalizáció, másfelől ennek ellenhatásaként ugyancsak a nemzeti (nacionalista) szellemiség és politizálás megerősödésének időszaka. Nyitás és bezárkózás, nemzeti önfeladás és önvédelem jegyben járnak. Voltaképp megint csak magától értetődően: minden nyitás egyben önazonosság-vesztéssel is jár; engedünk hagyományainkból, szokásainkból, értékeinkből – feloldódunk egy bizonytalan, félig-meddig idegen értékvilágban. Eddig tudtuk, hogy kik vagyunk, éppen mert mások lehettünk és mások voltunk másokhoz képest; minél inkább arra kényszerítettek, hogy másokkal azonosak legyünk, annál jobban ragaszkodunk megmaradt különlegességeinkhez. Értelemszerűen főképpen is azokhoz, amelyek leginkább magukon viselik vagy magukban hordozzák sajátosságunk, különállásunk, egyediségünk valóságát, de legalább a látszatát: ezek pedig a nemzeti jelképek, illetve a nemzeti jelképpé sűrűsödött kulturális elemek.

Nyitás és bezárkózás (kozmpolitizmus, internacionalizmus, globalizmus kontra nacionalizmus) harcát a társadalmak egyedei számára az teszi a maga bonyolultságában szinte felfoghatatlanná, feldolgozhatatlanná és kezelhetetlenné, hogy önmagában mindkét út (a teljes nyitás vagy a teljes bezárkózás) járhatatlan, tehát azt az arányt kell megtalálni és rögzíteni, amely összességében a legnagyobb hozammal, gazdagodással jár a nemzet egészére (illetve kinek-kinek magára) nézve. A magyar szabadságharc idején a helyes arány megtalálása azért nem vezetett még áthidalhatatlan és feloldhatatlan konfliktushoz, mert az európai polgári forradalmak szellemének, az Egyetemesség eszméjének beengedése és zászlóra tűzése még sokkal egyértelműbben és nyilvánvalóbban szolgálta a nemzet saját érdekeit: a függetlenséget és a polgárosodás folyamatát. A magyarság zsidó és nem-zsidó elemei között is ugyanezért nem alakult ki a később oly jellemzővé vált konfliktus. A kiegyezés annyiban hozott új helyzetet, hogy a nemzeti függetlenségi harc jelentősége háttérbe szorult, s vele együtt a külső ellenség képe is elhomályosult. Ekkor már maradéktalanul érvényesült az az ellentmondás, amelyet a nyitás és a bezárkózás, a változtatás és (hagyomány)örzés kettős szükségessége teremtett és gerjesztett. Azáltal, hogy a kiegyezés deklarálta és garantálta az izraelita vallásúak, sőt, a felekezeti és felekezeten kívüliek egyenlőségét, a magyarországi zsidóság is hihetetlen gyorsasággal megkezdte a perifériáról a centrum felé haladást. Ennek mértékét legyen elég itt egyetlen szóval érzékeltetni: Budapest. Az ország szívének, fővárosának építésében, Budapestnek mint világvárosnak a létrejöttében óriási szerepet vállalt zsidóságra utal ez a – jobbára ellenséges érzelmi töltettel hangoztatott – kifejezés.

Bekövetkezett az, aminek „emberi számítások szerint” be kellett következnie: a zsidóságnak a beolvadást választó, s a többi etnikumhoz képest radikálisan szabadelvű, rendkívül mozgékony, ráadásul tökeerős részének látványos emelkedése (helyenként domináns szerephez jutása) kiváltotta a nem-zsidó nép- és nemzetföltők aggodalmát, sőt, riadalmát. Ne feledjük, Magyarországon például ez az a századfordulós időszak, amikor a felvirágzás – s a zsidók (egy részének) látványos emelkedése – közepette főleg a vidéki szegény, sőt, nyomorgó népességből

„kitántorgott Amerikába másfél millió emberünk”. Az ellentéteket nem önmagában a fajtakülönbség (tehát a rasszizmus, antiszemitizmus) táplálta, hanem a felfogásbeli különbség. A radikális polgárosodás, az ezt tápláló új polgári eszméknek és az új (zsidó vagy nemzetközi) tőkének a magyar hagyományokkal (a hagyományos magyar rendekkel, magyar kiváltságosokkal, magyar vidékkel, magyar – népi – kultúrával) szembeni hihetetlen gyors térnyerése egy csapásra felerősítette a változások motorjaival és hordozóival (főképpen is a zsidókkal) szembeni ellenérzéseket és ellenérdeket. Ez a növekvő ellenségesség Magyarországon a tizsaeszlári vérvádban testesült meg, Franciaországban a Dreyfus-ügyben.

A tizsaeszlári ügy perében, 1883-ban több zsidót vádoltak azzal, hogy rituális célból megölték egy keresztény cselédlányt, Solymosi Esztert. Több mint egy évig tartó per után felmentették őket Alfred Dreyfus zsidó származású, francia tüzérkapitányt 1894-ben hazaárulással (hadititkok elárulásával) vádolták és lefokozásra, valamint örökös száműzésre ítélték. Csak 12 évvel később, 1906-ban mondták ki véglegesen ártatlanságát.

Shlomo Avineri ragyogóan világít rá, hogy az efféle perek – s a perek mögött húzódó nacionalista indulatok – miféle változásokat idéztek elő a zsidóság felfogásában, beolvadási – illetve kívülmaradási, önállósulási – törekvéseiben.

„A francia forradalom univerzalisztikus elveinek befogadói attitűdjét mindenütt korlátozta a modern nacionalizmus historicista kirekesztésigénye. Theodor Herzl [a cionizmus egyik megalapítója] számára a Dreyfus-ügyben nem egyszerűen az a heves antiszemitizmus volt a megdöbbenő, amely végigsöpört a francia társadalom különféle rétegein. Herzl azt találta annyira felháborítónak, hogy ebben az esetben egy teljesen emancipált, sikeresen integrálódott és alapvetően szekularizálódott zsidó személyről volt szó. Alfred Dreyfus kapitánynál nemigen lehetett senki nagyobb francia sovíniszta, militárisabb szellem és »zsidószerűtlenebb« ember. Amikor azonban árulásról kezdtek beszélni, s az egyik gyanúsított Dreyfus lett, a közvéleményben azonnal megjelentek az olyasféle hangok, hogy »persze, hogy ő az – végtére is nem igazi francia, hanem zsidó«. Az emancipáció és az asszimiláció ígéretére e zsigeri válasznál súlyosabb csapást semmi nem mérhetett: csinálhatsz, amit akarsz, a mi szemünkben, az igazi franciák, a gallok leszármazottai szemében Júdás vagy és az is maradsz.”

(Ortodoxok, reformisták, cionisták)

Megint csak nem az intelligencián múlik, hogy ebben a helyzetben milyen (újabb) túlélési és felemelkedési stratégiákat követ, milyen életutakat választ (milyenekkel kísérletezik) a világ zsidósága.

Az egyik út a látható másság, kívülállóság megőrzése: a zsidó vallási közösség elkülönülése, rítusainak követése. Feltehető, hogy részben a fel-fellángoló antiszemitizmusok (zsidóüldözések, pogromok) hatására, részben a világ általános szekularizációjának megfelelően a zsidóknak csak egy viszonylag kis része őrzi meg ősi hitét, többségük vallástalan lesz, kisebb része pedig más hitre tér.

A másik lehetséges út továbbra is a beolvadás (az asszimiláció), amelynek korábbi zsidó élharcosai az ún. reformisták voltak, akik a zsidó vallás megreformálásától, szigorának enyhítésétől, és a befogadó országokba (társadalmakba, nemzetekbe) való minél teljesebb

beilleszkedéstől várták a zsidók sorsának jobbulását. A Dreyfus-ügyhöz és a Tiszaeszlári perhez hasonló esetek azonban azt bizonyították a zsidóknak, később pedig a holokauszt is, hogy nekik valójában faji okoknál fogva nem adatott meg a teljes beilleszkedés lehetősége. Formailag ugyan teljes jogú tagjaivá válhatnak a befogadó nemzetnek, valóságosan (tartalmilag) viszont nem, mert a nacionalisták mindig is idegennek (hazafiatlannak, nemzetietlennek) fogják tekinteni őket.

Az igazi nacionalizmus a nemzet fogalmát valójában a történelem egy korábbi időszakának közösségi formájához, a nemzetséghez kapcsolja. A nemzet mint kötelék több és más, mint a vérségi szálat (rokonságot) számon tartó, egykori nemzetségi, törzsi kötelék, amelynek jelentősége a kereszténység kialakulásával, a keresztény államok létrejöttével háttérbe szorult; annyiban több és más, amennyiben a nemzethez tartozónak számított mindenki, aki a legnagyobb nemzetalkotó nép nyelvét, kultúráját, függetlenségi törekvéseit elfogadta. Azok a zsidók, akik a magyarság soraiban részt vettek az 1848-49-es szabadságharcban, egyszersmind magyarnak, a magyar nemzet alkotó elemeinek számítottak. „[...] nagyon sok zsidó önként állt Kossuth seregébe, hitsorsosaik egy része pedig nagy összegekkel támogatta a szabadságharcot. 1849. július 28-án Szegeden, a végső vereség árnyékában ugyan, de törvénybe iktatták egyenjogúsításukat.” – tudhatjuk meg a *Kirekesztők*ből (id. mű: XVI. o.). Majd ugyanitt azt is, hogy Haynau roppant méretű hadisarcával minősítette kollektíve bűnösnek a magyar zsidókat, és Bécs természetesen eltörölte az egyenjogúsításukat kimondó forradalmi törvényt is. Jogegyenlőségüket csak 1867-ben fogadta el a magyar parlament, a zsidó vallás egyenjogúsítására pedig 1895-ig kellett várni.

A nemzet szűkebb értelmezésére – magyarán a kirekesztésre – adott válaszul a beilleszkedéssel próbálkozó zsidók (ha akarják, ha nem) jobban megőrzik zsidó identitásukat, beolvadásuk érzelmileg (zsigerileg) részleges marad. Egyszerre érzik magukénak a befogadó hazát, s magukat a nemzet alkotó részének, másfelől pedig potenciális ellenségnek mindazokat, akik „ellenükben” a saját hazafiságukat, nemzetszeretetüket hangoztatják. Mélyen beléjük van égetve az őket ért félelem és sérelem, és nagyon kevés kell hozzá, hogy előtörjön.

A harmadik lehetséges út – amelyen Herzl Tivadar és követői is elindultak – a cionizmus, azaz a zsidó nacionalizmus. Erről szól Avineri ragyogó könyve – rádöbbenve olvasóit arra, hogy a cionizmus éppen olyan nemes, felelősségteljes, olykor önfeláldozó, máskor másokat feláldozó, de mindenképp drámai küzdelem volt a zsidó nemzetállam megteremtéséért, mint amelyet a magyar hazafiak folytattak a magyar nemzetért, vagy mások a maguk nemzetéért.

Azt ma még nem tudni (nem látni), mi lesz Izrael sorsa. Annyi azonban bizonyos, hogy a megteremtéséért és élete normalizálásáért folytatott drámai harc nem annyira a zsidó intellektust dicséri, mint inkább a zsidó öntudat, a zsidó önazonosság, a zsidó szolidaritás erejét. Hogy önvédelme címén ne pusztítson az elkerülhetetlennél többet a palesztinokból és saját magából, ez már valóban lehet nem mindennapi (átlag feletti) intelligencia egészen különleges feladata. Ha a feladat sikerülne, akkor lesz majd érdemes újra elővenni a kérdést: nincs-e a zsidóknak másokhoz képest magasabb IQ-juk?

(Az egyén szerepe?)

„Egyáltalán nem véletlen, hogy éppen a 19. században volt valami mágikus áttörés” – véli Gabor Laufer újabb levelében, s mindjárt felteszi a kérdést: Mit lett volna képest csinálni Einstein, mondjuk, a 13. században, ha akkor születik? Esetleg egy tanyán. Kitalálta volna, hogy nem itt kell kutatófürtöt fűzni, hanem ott?

Gabor Laufer – voltaképp a lehető legtermészetesebb módon – a saját sorsát vetíti rá a zsidóság egészére. Amerikában a maga erejéből lett az, aki, egy kisebb település szülész-nőgyógyász orvosa, ahol nem túl kimagasló, de legalább biztos és rendszeres jövedelme van, amelyből kellő színvonalon eltarthatja családját. Zsidósága, származása sokáig teljesen mellékes volt számára, hiszen Amerikában az élet a szabad versenyre épül, csak a teljesítmény számít, az, hogy ki honnan jött, majdhogynem érdektelen, ebből következően a sikereit soha nem kötötték össze a zsidóságával, nem támadtak irigyei, ellenségei, nem volt alkalma közelről megérezni és személyesen átélni az antiszemitizmus – kissé költőien fogalmazva – ordas leheletét. Gabor Laufer azonban nem tartozik a vallásos zsidók közé, sőt – ahogy egyébként roppant udvariasan kifejtette („Ezt ne vedd sértésnek”) – úgy véli, éppen intelligenciájuk nagysága magyarázza, hogy miért lett olyan sok zsidóból ateista. („A tudományok előretörése, a tudományos típusú gondolkodás egyre elfogadhatatlanabbá tette a tradicionális istenképek vak elfogadását. És itt jön egy talán zsidó sajátosság: a zsidó vallás az egyetlen, amelyik nem ígér halál utáni létet. Erről a pontról könnyebb a tudományos ismeretek kombinációjával ateistává lenni – ha a nagy csali eleve ki van iktatva.”) Laufer szerint minden ortodox zsidóra jut legalább két ateista, őket aztán „tuti nem érdekli semmiféle biblikus kapcsolatot”.

Mivel saját élete ezt példázza, Gabor Laufer úgy véli, hogy a zsidó identitásnak, a zsidó vallásnak, a zsidó közösségeknek semmi szerepük nincs abban, hogy a szétszórásban élő egyes zsidók milyen magasra jutottak. „És akkor jött az ipari forradalom, a technológia előretörése, a feudalizmus szétfoszlása, a kapitalizmus kialakulása, és mindezzel [...] az intelligencia egyre kritikusabb szerepe mindenféle ÚJ társadalmi funkciókban. A »kényelmes«, öröklődésen alapuló erő-hatalom-pénz-értékviszonyok megszűntek, és érdemeken, képességeken, szorgalmon, kitalácson alapuló új viszonyok jöttek létre.”

„Nálam kevésbé zsidó zsidó nagyon kevés lehet a világon – teszi hozzá Gabor Laufer. – Számomra ez a kérdés nem is létezett, amíg el nem jutottam az Indexhez. Egyszerűen nem volt téma. Életem első 50 évét úgy éltem le, hogy ez a kérdés eszembe sem jutott. Kiválasztottnak érzem magam? Nem. Tudom nagyon jól, hogy intelligensebb vagyok, mint az átlag. Függetlenül attól, hogy zsidónak születtem (és ha nem függetlenül, akkor sem érzem így). Hidd el, hogy nálam ez az egész kérdés szigorúan és kizárólag intellektuális szinten »zajlik le« a fejemben. Pontosan ezért van az, hogy akárki azt ír nekem, amit akar. Mert nincs érzelmi kötés. Nincs szükség önuralomra, akárki zsidózik, mert nincs mit »leküzdenem«. Nincs zsidó érzés bennem, semmilyen. A kérdés pusztán annyi, hogy a létező statisztikákat elhiszem, vagy feltételezem, hogy csalásról, tévedésről van szó.”

Laufer, mint válaszában kifejti, nem látja, hogy a „közös múlt, közös jelen, közös jövő” általi behatás hogyan valósulhat meg az egyedek szintjén egy egész népcsoportra. Hogyan válik közössé a mindenhová szétszóródott zsidók között? „Te feltételezel valamiféle mágikus »csoportgondolkodás«-t. [...] Tényleg el tudod képzelni, hogy mondjuk a 23 éves Kohn Móríc leül az asztalhoz és elkezd morfondírozni: »na most beolvadjak, vagy sem? Vajon ragaszkodnom kellene ortodox módon a zsidó valláshoz, vagy legyek ateista inkább? Mi lehet jobb a zsidóságnak? Vajon az őseim mivel értenének egyet?« Énszerintem ez abszurd, az igazi életben ilyen nincs. Kohn Móríc, mint mindenki más, a saját életének a szempontjából fogja egyéniségét kialakítani, a különböző lehetséges irányzatokból az egyiket választani, és mindez spontánul fog történni, nem valamiféle »analízis« eredményeképpen. [...] Kohn Móríc édesanyja sem valószínű, hogy azt fogja mondani a kis Mórícának, hogy »kisfiam, eddig minket több ezer éven keresztül üldöztek. Itt a nagy alkalom, legyél bankár, akkor a te kezeden lesz a pénz, és akkor

nem fognak tudni téged üldözni.« Amúgy te találkoztál valakivel, akárkivel, akit a szülei bankárnak neveltek? [...] Kohn Móricka agyán nem fognak átmenni azok a gondolatok, amiket te feltételezel. Sem az övé, sem más zsidókén, sem senkién. Ha az emberek agya össze volna kapcsolva, akkor lenne lehetséges. De mindenkinek izolált a tudata [...]. Egyetlen rendelkezésre álló eszköz a kommunikáció, ami alig elég arra, hogy a legegyszerűbb dolgokat megértessük egymással, nemhogy ultra-komplex történelmi, vallási, filozófiai tényeket, hogy mindez szinkronban egy népcsoport javára működjön, mindez jó előre megtervezve. Ha erre a zsidók tényleg képesek lettek volna, akkor minden kétséget kizárólag nem csak intelligensebbek, de abszolút felsőbbrendűen lennének. Ha minden zsidó, akárhonnan élt is a világon, közismert izolációjában (elkülönültségében) képes lett volna valamilyen ki nem mondott, nem megbeszélte »közös érdek« szintjére vezető, hosszú távon érvényesülő gondolkodásra, akkor a zsidók superman-ek lennének.”

(A közösség szerepe...)

A rosszul feltett kérdésre csak rossz feleletet kaphatunk. A családi és közösségi hagyományok, szokások, normák a legritkább esetben szabályoznak bennünket úgy, hogy „Vajh, mit szólna hozzá az édesapám?”, vagy pláne, „Mit szólna hozzá a népem?” A normák, minták pici korunktól szépen belénkívódnak, ha akarjuk, ha nem, és döntéseink során bizony befolyásolni fognak bennünket. A kérdés valójában úgy merül fel, hogy minek van nagyobb presztízse, becsülete egy közösség, egy család életében – ez pedig erősen kultúra- és történelemfüggő. Ha egy közösségben szégyen tanulatlannak, segédmunkásnak, parasztnak lenni, viszont elismerést vált ki, ha sokra viszem, akkor a közösség tagjai számára ez olyan útravaló, mely mindig ott lesz a tarsolyukban. Amíg csak emlékeik teljesen szét nem foszlanak, ott lesz szétszóratásukban is. A zsidó gyökereket – el lehet bár, de – nem könnyű elszakítani. Éppen azért nem, mert saját személyes lényünket is csak mások szemével, mások megítélésén át vagyunk képesek értékelni (később, amikor ezek az ítéletek már megülepszenek bennünk, kevésbé van szükségünk külső tükörré; de kezdetben elengedhetetlenül). A zsidó az ellenségeivel és csodálóival együtt az, aki, s mivel ezek a történelem során mindig is bőségesen akadtak, ez is megnehezítette és megnehezíti, hogy a zsidó mint közösség érdektelenné, jelentéktelenné váljék.

A közös eredetnek és sorsnak az ad jelentőséget, hogy a zsidókat (a zsidók számottevő részét) egy adott történelmi helyzetben egy meghatározott irányba fogja terelni. Egyáltalán nem az szabja meg az irányt, hogy az egyes zsidók mennyire intelligensek és jövőbe látók. Ha a nép egyedei olyan nagyon intelligensek és jövőbe látók lennének, egészen biztos, hogy elkerülték volna a holokausztot. De a sokaságok soha nem tudják elkerülni sorsukat. Mert soha nem képesek a józan, kimért ész szerint haladni, csakis tömeges indítékaik nyomására, amelyek viszont a jobbra ugyancsak irracionális egyéni (ennek megfelelően változatos) indítékokon keresztül hatnak.

Az egyén életét erősen befolyásolják olyan, kívülről érthetetlennek látszó indítékok, mint a sértettség, a büszkeség, a kivagyiság, a félelem, a kisebbség... és a mindezekhez többé-kevésbé kötődő bizonyítási vágy. Kisgyerek korunktól fogva meg akarjuk mutatni környezetünknek, mi igenis jobbak, többek vagyunk, különbek vagyunk... Na de, hogy mitől érezzük különbnek magunkat, az nagy mértékben attól függ, hogy a környezetünk milyen normákat diktál! Ha az én népes családi környezetemben – amely nyilván nem mellékesen az egyik ágról püspök és költő, a másiktól főpolgármester felmenőkkel dicsekedhet – a pénz mennyisége és a pénzkereső elismerése között szoros kapcsolat lett volna, az újabb időkben minden bizonnyal többet kerültünk volna „zsíros” állásba vagy vállalkozásba; ámde inkább az

volt a jellemző, hogy a „pénzre utazókat” a szó szoros értelmében megvetettük. („Szegények vagyunk, de jól élünk” – ez volt az egyik ránk jellemző családi szólásunk.) Ugyanígy: nálunk a családban elképzelhetetlen volt, hogy be akarjuk csapni embertársainkat, s ennek révén jussunk előnyhöz. Megkockáztatom, hogy az üldözésnek kitett vagy gettótólbe kényszerült zsidók ezt a „jellembeli luxust” csak ritkán engedhették meg maguknak.

Tulajdonságainkat tehát szűkebb-tágabb közösségeink is befolyásolják, ezt a hatást azonban indokolatlan volna abszolutizálni. Egy olyan pénzéhes és pénzközpontú világban, mint a mai, sokan „vetkőznek ki” magukból, nagyon sok értékrend és hagyomány borul. Némi malíciával ugyan akár azt is mondhatnánk, egyre zsidósabb a világ, utalva arra, hogy a liberalizmus terjesztésében, az egyéni érdekeknek a közösségivel való szembeállításában fontos szerepet játszott az egyéni (emberi, állampolgári) szabadságjogokért küzdő, a régi keretek felszámolásában érdekelt zsidóság. Csakhogy nem kevésbé lennének ekkor igazságtalanok, mintha a pénzhamisítás bűnét a pénz feltalálójának nyakába varrnánk.

(IQ-függőség?)

„Nem egy kizárólagosságról van szó” – figyelmeztetett újabb levelében Gabor Laufer. Úgy véli, azok a tényezők, amelyeket felsoroltam, valószínűleg mind szerepet játszanak, mégsem tűnnek elégségesnek, hogy megmagyarázzák a „végső eredményt / kimenetelt / jelenséget”

Mindenekelőtt tisztáznunk kell, mi ez a „végső eredmény / kimenetel / jelenség”?

Ha azt nézzük, hogy pl. a zenei életben nagyon sok tehetséges zsidót találni (többet, mint amennyi számarányukból következne), akkor rögtön eszembe jut Hegedűs Vili, aki a minap földbe (a betonba) gyökerezett a lábam a Keleti pályaudvarnál, olyan gyönyörűen muzsikált! Mikor odamentem hozzá, hogy tegyek egy kis hálapénzt a hegedű tokjába, kezembe nyomott egy kis cédulát, rajta nevével, hogy ő Hegedűs Vili, vállalkozik rendezvényeken, baráti társaságokban a legkülönbébb komolyzenei klasszikusok darabjainak eljátszására. Nos, Hegedűs Vilin messziről látszik, hogy cigány. A cigány kultúrában mélységes mélyen gyökerezik a zene szeretete és ismerete, és ez nemzedékről nemzedékre, apáról fiúra száll. Noha az én felfogásom (és esztétikai élvezetem) szerint ők nem kevésbé tehetséges zenészek, mint a zsidók, nem gondolom, hogy ez a képességük IQ-jukkal lenne összefüggésben.

Ugyanezt gondolom az irodalomról, a színészetéről, más művészetekről: sokkal inkább kultúra-, mint IQ-függő. És egyáltalán nem gondolom, hogy a kultúra terén a zsidók összességében nagyobbat alkottak volna, mint például hajdan a görögök. Ez is abban erősít meg, amit korábban állítottam: minden népnek vannak történelmileg jelentősebb és kevésbé jelentős korszakai, attól függően, hogy kulturális sajátosságaik és egyéb (földrajzi, gazdasági stb.) adottságaik éppen mennyire viszonyulnak kedvezően vagy kedvezőtlenül a világ friss fordulataihoz. Gazdaságilag szerényebb eredményeik miatt szokás ma a görögökről lekicsinylőleg beszélni. Ha ez a nép a maga híres vendégszeretetével és kissé keleties habitusával élvezni is szereti az életet, nem csak a pénzt és a sikert hajszolni, akkor ez kevésbé intelligens és kevésbé sikeres népcsoport, mint mondjuk a német, a japán vagy az amerikai?

Nézzük a látszólag racionálisabb területeket, nincsenek-e erősebb, meggyőzőbb kapcsolatban az intelligenciával!

Például itt van a pénz világa. Közelebről ismertem egy kissé ügyefogyott, idétlen (ám rendkívül kedves) zsidó fiút, aki amúgy nem volt jó, sem rossz tanuló. Mi tagadás, a meglepődéstől leesett az állam, amikor megtudtam, hogy a legnagyobb és talán legjobban fizető pénzintézetben, a Magyar Nemzeti Banknál jutott osztályvezetői álláshoz. Vajon hogyan kerülhetett oda, ilyen magasra, ilyen „zsíros” pozícióba? Mert kimagaslóan intelligens volt? Azért ugyan nem. Sokkal inkább annak köszönhetően, hogy ebben a zsidó családban hagyománya volt ennek a pályának; s nem csak szellemi értelemben, de gyakorlati síkon is, magyarán akadhattak bőven patrónusok, akik ismerősömet protezsálták. A magyar élet alaposabb ismeretében egyszerűen nincs okunk kétségbe vonni, hogy a családi s a szélesebb közösségi kötelékeknek (normáknak, szokásoknak, hagyományoknak) túlbecsülhetetlen jelentőségük van az egyén választásai, döntései során.

Vagy itt van a média – mégpedig a magyar média – világa, amelybe munkám folytán elég jól beelátok. Nos, egyáltalán nem állíthatom, mert a legkevésbé sem tapasztaltam, hogy a zsidóként számon tartott újságírókra jellemző lenne, hogy intelligensebbek a nem-zsidóknál. Vannak, kétségtelenül, nagyon intelligensek (pl. ilyenek gondolom Betlen Jánost vagy Baló Györgyöt¹), ők azonban épp olyan kivételek, mint a valóban intelligensek a nem zsidók között. Hogy ki van a médiában csúcson, az legtöbbször nem IQ kérdése, hanem eltökéltségé, gátlástalanságé és alkalmazkodóképességé. És egyáltalán, hogy ki összpontosítja energiáit a médiára, ki ácsingózik és ki jut ottani pozíciókra, az ugyancsak inkább a kultúra (a szocializációs környezet) függvénye, mintsem az észbeli képességeké. Ez paradox módon éppen azon mérhető le leginkább, hogy ma Magyarországon egyre több ragyogó tehetség bukkan fel éppen nem a hagyományos baloldali és zsidó kulturális környezetből. A rendszerváltás kikezdte a baloldali hegemoniát, amelyben – ismert történelmi okok miatt – a zsidó származásúak is általában otthonosabban mozognak, s hirtelen erős igény támadt tehetséges jobboldali, nemzeti gondolkodású „ifjakra”. S mint kiderült, csodák csodájára, ebben a körben is szép számban vannak ilyenek: született tehetségek. Egyik újságíró-növendékem egyetlen évnyi képzés-gyakorlás után a Magyar Demokrata jeles publicistája lett. Ez is abban erősít meg, hogy megfelelő intellektusokból általában sokszorosán több van, mint amennyi végül felszínre bukkan, mert ehhez (a felbukkanáshoz, fennmaradáshoz) az észbeli képességeken túl még számos egyéb tényező kedvező együttállása is szükségeltetik.

Nem szóltam még a politikában elfoglalt pozícióról (sikerről, aránytalan képviselétről). Itt megint nem látni tiszta, egyértelmű összefüggést intelligencia-szint és politikai hatalom között. Ha valamire, akkor a politikára sokszorosán igaz, hogy nem annyira ész és értelem kell hozzá, mint megfelelő lelki alkat, beállítottság, fogékonyság. Sőt, még azt is megkockáztatom, hogy egy-egy ragyogó ember intelligenciájának nagysága olykor éppen abban mutatkozik meg, hogyan képes távol tartani magát a (formális, politikai) hatalomtól (ld. például Hamvas Bélát, gyümölcsös ládák szegeléséből éledgélte filozófusunkat).

Nagy bátorság lenne például azt állítani, hogy az 1919-es magyar proletárdiktatúrát levezénylő, politikai teljhatalmat birtokló zsidók népük szellemi krémjét képviselték volna. Noha volt közöttük Lukács György formátumú intellektuál is, szívesebben gondolom, hogy ez bizony a szellemi csőcselék volt. Ha van terület, ahol nem az intelligencia a fontos, sokkal inkább – százszor inkább – a mélyebb (lelki) indítékok, az bizony a politika. Negyvenöt után, amikor a zsidók (Rákosi Mátyásék) fajlagosan újfent túl nagy politikai szerephez jutottak, megint csak nem az számított, hol van az a fél tucat legintelligensebb ember, akit a politika csúcsára kell állítani; hanem az, hogy hol van az a fél tucat (nem-nemzeti) ember, aki könnyörtelenül és gátlástalanul végre fogja hajtani a Szovjetunió szocializmusba csomagolt gyarmatosító terveit.

A politikához képest a társadalomtudományokban talán valamelyest egyértelműbb az összefüggés siker (rang, pozíció) és intelligencia között. De ha megnézzük a nagy zsidó filozófusokat, gondolkodókat (pl. Marxot) vagy a nálunk nagyra fűjtakat (pl. Lukács Györgyöt, aki népbiztosságot vállalt 1919-ben), akkor az is feltűnik, minél nagyobbakat (intelligensebbeket) gondoltak, annál nagyobbakat tévedtek. Vagy ha végignézem Shlomo Avineri könyvének cionista gondolkodóit: egyik zseniálisabbnak tűnik, mint a másik, s tény, hogy megszületett végül Izrael is; de mit kezdjek azokkal, akiknek intelligens munkássága folytán ártatlan embereket (egy Hamasz-vezetőért például kilenc kisgyereket) robbantgattak fel (vagy egykori terroristákból intelligens államférfiúvá válnak); s mit kezdjek azzal a ténnyel, hogy a zsidó nacionalizmus éppen a „modern”, „intelligens” világgondolattal, a globalizmussal halad szemben (s ennyiben „szűklátókörű”, „korlátolt”, ez pedig a magas IQ-hoz ugyebár – legalábbis elvileg – nem illik igazán).

S végül itt vannak a természettudományok, az Einstein-formátumú emberek, nagyságuk, sikereik, a Nobel- és egyéb díjaik. Kétségtől a természettudományokban jut a legnagyobb szerep az elvonatkoztató (absztrakciós) képességnek, az intelligencia egyik fokmérőjének. Úgy tűnik tehát, hogy leginkább itt – tehát az egész életnek voltaképp egy kis részénél – számíthat az a kis többlet, amennyi a zsidóság IQ-ját jellemzi. Itt is elgondolkodhatunk azonban azon, hogy a zsidó származásúak kimagasló hozzájárulása például az új tudományos felfogáshoz (relativitás) vagy az atombomba előállításához elsősorban intelligenciájuk nagyságának köszönhető-e, vagy valami más (lelki, kulturális, társadalom-környezeti) tényező is legalább ilyen fontosságúnak bizonyult. Hadd idézzem ide Saint-Exupéry megállapítását: „Jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.” Ha ezt értelmezzük, az is igaznak tűnik, hogy nagy dolgok meglátásához az ész önmagában kevés, s az intelligencia csak az intuíció segítségével képes nagyobb magaslatokra jutni; márpedig az intuíció az lélek is. A relativitás-elmélet esetében szinte kínálja magát a gondolat, hogy felfedezőjének legalábbis (röghöz kötetlen) világpolgárnak kellett lennie. Az atombomba sem az a természetű (nagyságrendű) dolog, amelyet provinciális szemléletű emberek sikeresen felfedezhettek volna. Azok az emberek, akik egy virtuális ország nagyon is valóságos közösségének gyermekeiként, egy vándorló, mozgékony nép egyedeiként könnyedén lépik át a természetes országhatárokat, miért ne tudnák ugyanilyen könnyedén (azaz másoknál viszonylag könnyebben) átlépni a gondolat, a képzelet megszokott határait?

Tehát újra, sokadjára is a közösség jellegzetességeihez, a kultúra sajátosságaihoz tértünk vissza, és ezek ismét elegendőnek tűnő magyarázattal szolgáltak „a zsidók sikeressége”, „a zsidók túlreprezentáltsága” (magyarul: pozitív aránytalansága vagy fajlagos többsége) nevű jelenséghez.

(Az IQ szerepe)

Most, hogy a jelenség magyarázatához sikeresen sürgősen találtuk és ítéltük a genetikailag átörökölt, átlag feletti intelligencia létezését és feltételezését, érdemes a másik irányból kiindulni, s megvizsgálni, milyen hatásuk és szerepük lehet az intelligenciahányados különböző csoportok szerinti eltéréseinek.

Az USA etnikai csoportjainak átlagos intelligenciaszintjéről tanulmányunk első részében közölt adatsor a népesség IQ szerinti megoszlásával kiegészítve válik igazán beszédessé.

Az USA népességének IQ szerinti megoszlása

Etnikai csoport (részarány, %)	IQ		
	85 alatt	85-115	115 felett
Fehér (72)	44,76	76,84	82,80
Ázsiai (3)	1,31	3,07	4,46
Zsidó (3)	0,27	2,06	8,98
Fekete (12)	32,4	9,08	1,48
Spanyol (10)	21,26	8,95	2,28

A táblázat összefüggéseiből megállapíthatjuk, hogy a zsidóság az USA népességének 3%-át teszi ki; az átlagos szintet (mint korábban láttuk, 17%-kal) meghaladó intelligenciahányadosa jóvoltából azonban az alacsonyabb IQ-tartományból mintegy tizedannyi, a magasabból pedig mintegy háromszor annyi helyet foglal el, mint amennyi részarányából következne.

Nézzük először az alacsonyabb IQ-tartományt! Ha az USA-ban (vagy bárhol a világon) azt tapasztaljuk, hogy az ilyen (85 alatti) IQ-szintnek megfelelő foglalkozásokban (segédmunka, betanított munka) valóban ilyen szerény mértékben képviselteti magát a zsidóság, akkor ez olyan erős összefüggés, amely előtt valószínűleg meg kell hajolni. Mivel idevágó adatsorunk nincs, csak személyes tapasztalatainkra, illetve a témában jártas, hiteles (zsidó) szerzőkre hagyatkozhatunk.

Nos, itt Magyarországon a zsidóság létszámát kb. 80 ezerre becsülik, vagyis mintegy 0,8 százalékat teszi ki a hazai népességnek, és csakugyan azt tapasztalhatjuk, hogy magát zsidónak valló segédmunkással, betanított munkással egész életünk során talán egyetlen egyszer sem találkozunk, nem tekintve a kivételnek számító, esetleg könnyebb, pénzesebb (és emiatt valószínűleg protekciós) állásokat (ilyen például egy televíziós forgatócsoport technikai kisegítő személye), vagy amikor az egyéb fizikai munka kényszerű és átmeneti pénzkereseti lehetőség a valódi élethivatás (pl. írói, költői munkásság) gyakorlásához. Ez a felismerésünk azonban már azt is sejteti velünk, hogy a zsidóság nemcsak hogy IQ-arányosan, de ennél is jóval csekélyebb mértékben van képviselve az „alantasabb” foglalkozások körében, vagyis ismét körül kell néznünk más indokokért, magyarázatokért.

Újra csak Shlomo Avinerinél, már idézett, kitűnő művében találjuk meg a választ:

„A diaszpóra zsidóságát az jellemezte, hogy a zsidók aránytalanul nagy számban voltak jelen a középosztályba tartozó rétegekben – a hagyományos kereskedőosztályban vagy a modern, magas iskolai végzettséggel rendelkező diplomás és értelmiségi középosztályban. A cionista forradalom lényegéhez tartozott az a törekvés, hogy az Izraelbe emigráló zsidókat kiforgassa középosztálybeli helyzetükből, s az elsődleges – mezőgazdasági vagy ipari – termelésre állítsa át őket, így teremtve meg egy átfogó társadalmi szerkezettel rendelkező új hazát, amely a társadalmi-gazdasági foglalkozási ágak teljes spektrumát felöleli.

Amikor Izrael 1948-ban létrejött, sokkal közelebb állt ehhez az eszményhez, mint ma, hiszen lényegében minden munkát zsidók végeztek. Ma – főként a nyugati parti és a gázai arab munkaerő beáramlásának köszönhetően – az izraeli gazdaság jelentős szektoraiból eltűntek a zsidó munkások, s arab munkások álltak a helyükre. A mezőgazdaság egész ágazataiban, az építőiparban s az alantasabb szolgáltatásokban a fizikai munka túlnyomó részét arabok végzik. S mindez akkor, amikor az izraeli társadalom viszonylag magas

életszínvonalát jelentős tengerentúli adományok segítségével tartják fenn, s Izrael zsidó népessége mindinkább a fehérgalléros foglalkozási ágakban koncentrálódik.” (262. o.)”

Kicsit odább Avineri magyarázatát is adja a jelenségnek. Mellesleg erős érvet kapunk az ellen a szemlélet ellen is, amely lebecsüli a zsidóságnak mint közösségnek az egyedi zsidó sorsok alakulásában kifejtett hatását és erejét.

„A cionista forradalom ugyanis permanens forradalom a zsidó történelem hatalmas erői ellen, amelyek legalább részben magában a zsidó népben lakoznak, s amelyek a zsidókat önálló, autonóm népből egy idegen közösségek peremén, sőt, néha idegen közösségekből élő néppé formálták át. A cionizmus a zsidó élet sodra ellen lázad, amely oly sok zsidót készített arra – éppen eltökéltségük és állóképességük miatt, amelyet megpróbáltatásaik csepegtettek beléjük –, hogy viszonylag tiszta és könnyű foglalkozást keressen magának, ahelyett, hogy szembenézne a nemzeti társadalom felépítésének kihívásával, amely átfogó felelősséget ró az emberre, s nem engedi, hogy csak a maga és az övéi javát tartsa szem előtt.” (264. o.)

Most pedig fordítsuk figyelmünket a magasabb, a 115 pont feletti IQ-tartományra! Azt várjuk, hogy a zsidóság, mely az adatok szerint az átlagnál 17 ponttal jobb intelligenciahányadosú, azonban az amerikai népességen belül csak 3 százalékot tesz ki, legyen háromszorosan-négyszeresen aránytalanul képviselve, azaz csaknem kilenc jusson zsidónak száz magasabb (115 pont feletti) IQ-hoz rendelhető állásból, foglalkozásból, rangból, díjból vagy elismerésből. Ha ennél jóval több jut, akkor azt kell gondolnunk, hogy mégsem az intelligenciahányados nagyságáé a döntő szó, hanem más tényezőé vagy tényezőké.

Például azoké, amelyeket fentebb sorra vettem. Vagy amiről Avineri szólt: a zsidók eltökéltsége és állóképessége, amelyet megpróbáltatásaik csepegtettek beléjük, s amely arra készíti őket, hogy viszonylag tiszta és könnyű foglalkozást keressenek. Inkább ezért – és nem a 117-es IQ miatt – lehetett 1996-ban minden kaliforniai szenátor zsidó; és zsidó a Yale végzőseinek és Hollywood felső vezetőinek 60%-a, tévésorozatok igazgatóinak, szerzőinek és gyártóinak 58%-a, a közgazdasági Nobel-díjasok és a legjobb New York-i jogi cégek munkatársainak 40%-a, a legfelsőbb bíróság tisztviselőinek 30%-a, a újságírók, szerkesztők 26%-a, az 500 leggazdagabb amerikai 23%-a, és így tovább.

(Az IQ-mérés bizonytalanságai)

A zsidók sikerének és annak összekapcsolása ellen, hogy IQ-juk az átlagosnál nagyobb, az intelligenciahányados mérésének bizonytalanságai miatt is okkal berzenkedhetünk. Az IQ-mérés egyik legfőbb problémája, hogy kétséges maga a viszonyítási alapja, nincs etalonja. Ezt erősíti meg egy pszichológiai kézikönyv (Hellmuth Benesch: SH atlasz, Springer Hungarica, 1994), amelyben ez olvasható: „Az intelligenciamérés kritikájában joggal hangsúlyozzák (Walter), hogy a mérés alapja éppen a mindenkor kíváncsi emberkép.” Ha abban a világban, amelyben más népekhez képest történetesen a zsidók válnak sikeresebbé, olyan etalonok számítanak, amelyek jobban illeszkednek a – kevésbé röghöz kötött, mozgékonyabb – zsidóság szellemi, kulturális világához, akkor valószínűleg a zsidók IQ-ja magasabbnak fog mutatkozni, mint például egy pásztornépé; meggyőződésem azonban, hogy ki lehet találni olyan szempontokat, amelyek szerint a helyhez és hagyományokhoz kötődő, a természetes környezete apró részleteire ügyelő, „földhözragadt” pásztorész összességében jobb eredményre jutna a zsidó (s mindenféle urbánus, világpolgár) intelligenciánál. Kétségemet csak megerősíti ugyanennek a könyvnek egy másik

megállapítása, mely szerint az intelligencia begyakorolható! Tehát vannak ugyan született tehetségek, de ha az egyik nép kultúrájában inkább jelen vannak bizonyos gondolkodási sémák, mint a másikéban, akkor már nem valamiféle steril intelligencia-teszt fogja eldönteni, hogy az adott személyiség milyen szellemi nívón van, hanem az is számítani fog, milyen szellemi, kulturális közegben nevelkedett az illető, mennyire otthonosak számára a gondolkodási és gondolatsémák.

Azt, hogy milyen nagyfokú a bizonytalanság, amely az IQ-méréssel, a mérési eredmények értelmezésével és hasznosíthatóságával kapcsolatban vetődik fel, jól mutatja az a tény, amelyről maga Gabor Laufer tájékoztatott lovagias nagyvonalúsággal: az USA-ban a 60-as évek végén a legfelsőbb bíróság úgy döntött, hogy az IQ-tesztek eredményei nem használhatók sem munkába, sem iskolába való felvételhez, sem más, hasonló társadalmi célokra. Emiatt a legtöbb komoly IQ-felmérés e döntést megelőzően folyt, s ma már csak utalnak eredményeikre.

(A tét: a zsidók megítélése)

Éppen ideje felvetni: egyáltalán mi a tétje annak, hogy most egy genetikai (evolúciós) előnynek, az átlagosnál nagyobb szellemi szintnek (intelligenciának) tulajdonítsuk-e a zsidók szembeötlő sikerét, vagy pedig egy közösség kulturális és történelmi sajátosságaiban: az ezekhez kötődő jellegzetes magatartásjegyekben, viselkedésekben, szokásokban találjuk meg a választ.

Nos, a tét a zsidók helyes megítélése.

Ha ugyanis semmi más nem számít, mint az egyéni intelligenciák: a genetikailag kódolt képességek, tehetségek, akkor a zsidókkal összefüggő bármely jelenséget a világon legfeljebb is biológiai szükségszerűségként szabad felfogni és kezelni (ha ezek után egyáltalán kezelni lehetne vagy kellene). Ha valaki okosabbnak születik, mint a nagy átlag, ő tehet róla a legkevésbé, s egy tisztességes versenyre épülő (demokratikus és kapitalista) társadalomban a lehető legtermészetesebb dolog (merthogy a társadalomnak is elemi érdeke), hogy az okosabbak (intelligensebbnek) foglalják el a magasabb, értékesebb (nagyobb megbecsülésnek örvendő, jobban fizető) helyeket. Az égvilágon minden rendben van tehát. Már csak azért is, mert innentől fogva teljesen mindegy, hogy ez a magasabb intelligenciájú egyén amúgy zsidó volna vagy fekete, vagy sárga (ez a körülmény legfeljebb az emberiség fejlődéstörténete, evolúciója tekintetében érdekes), és az is értelemszerűnek tűnik, hogy eme „individuális” felfogás térhódítása automatikusan véget vetne mindenféle antiszemitizmusnak, fajgyűlöletnek. Ahogy Gabor Laufer is véli: ha a németek tisztában lettek volna azzal, hogy a zsidóknak magasabb az átlagos intelligenciájuk, és ennek – egyéni érdemeiknek – köszönhetik sikereiket, nem pedig valamiféle zsidó összefogásnak és összeesküvésnek, nos, akkor Hitler nem tudta volna népét a zsidók ellen uszítani.

Ha viszont a sikernek egyéb – közösségi, kulturális, néplélektani – összetevői is vannak, s ezek így vagy úgy, de eltorzítják a tiszta versenyhelyzetet, akkor ezt a torzítást ki kell mutatni, az okait fel kell tární, és ha lehet, meg kell szüntetni. Ebben az esetben bizony akadhatnak olyanok is, akik a legkézenfekvőbb módon: a zsidók kiszorításával oldanák meg a problémát. Ez a kockázata a „közösségi” felfogásnak.

Látszólag könnyű a választás a két felfogás, két elképzelés között: aki jót akar a zsidóknak, az elsőre teszi le a voksát, aki rosszat, a másodikra. Nyilvánvaló azonban, hogy egyik elgondolás sem kerülheti el a valósággal való szembesülést, és az is, hogy mindkettő pontosan annyira válhat

hasznossá, amennyire igaz. Hogy a zsidók kizárólag egyéni érdemeiknek köszönhetően és kizárólag az emberiség javára jutottak volna több pozícióhoz és jobbakhoz, mint amennyi és amilyen számarányukból következne, az nyilvánvalóan nem felel meg a valóságnak; általában véve sem életszerű egyébként – ha más nem, a rendszerváltozás elmúlt tizenvalahány éve mindenkit meggyőzhetett erről –, hogy a sikerek igazán a valódi érdemek körül szóródnának. Még egy már kialakult és megnyugodott társadalmi formációban sem mindig, hát még ahol nagy átváltozások, társadalmi mozgások zajlanak.

Még az olyan egyszerű esetekben is, mint például a Nobel-díj vagy az Oscar-díj odaítélése, hiszen a díjazottak számát és származási megoszlásukat összehasonlítva egyértelműnek látszó következtetésre juthatunk, felmerülnek olyan szempontok, amelyek megingatják meggyőződésünket. Nem vonna kétségbe, hogy soha senki nem volt érdemtelen a díjra, melyet kapott, felmerül a kérdés, hogy nem lettek volna-e olyanok, akik még inkább megérdemelték volna? A díjakat emberek osztogatják, és ezekért a díjakért lehet lobbizni, mások díja ellen – mások sikere ellen – pedig akár aknamunkákat végezni. A már megszerzett, valóságos befolyás birtokában még arra sincs szükség, hogy a támogatás vagy aknamunka konkrét művekért, személyekért, illetve ezek ellen folyják; elég a kulturális életben, a tömegkommunikációban szemléleti preferenciákat kijelölni, „political correctness”-eket letűzni.

Hogy feltételezésem alátámasztására egy frissebb és egy régebbi példával szolgáljak. A 2002. évi Oscar-díj osztásakor kis híja volt, hogy az – igencsak egyöntetűen – legjobbnak ítélt film, a Csodálatos elme, egyetlen díjat se kapjon. A konkurencia ugyanis elhintette a széles nyilvánosságban, hogy a játékfilm – és nem dokumentumfilm! – hőségnek mintájául szolgáló tudós hajdanán antiszemita nézeteket vallott. A film semmilyen tekintetben nem szól a zsidókról, a zsidókhoz fűződő viszonyulásokról, így a művészi alkotás értéke szempontjából teljesen mellékes, hogy a szóban forgó tudós mint valóságos személy életében, ráadásul skizofrén állapotában tett-e zsidóellenesnek minősíthető kijelentéseket, vagy nem.

A józan ész végül ellenállt a buktatási kísérletnek. Mintegy fél évszázaddal korábban viszont, itt Magyarországon, egy szó szerint zseniális parasztíró, Sinka Istvánt sikeresen iktattak ki a köztudatból az antiszemitizmus – meggyőződésem szerint alaptalan – vádjával. Életemben kevés olyan megrázóan szép, emberi (baloldali terminológiával élve: „humanista”) művet olvastam akár hazai, akár külföldi szerző tollából (legyenek ez utóbbiak bár a legnevesebb Nobel-díjasok), mint az ő Fekete bojtárja.

(Kiút?)

„Mi van akkor – kérdi vitázáró levelében Gabor Laufer –, ha IGAZAD VAN, és a zsidók plusz intelligenciája vagy nem is igaz, vagy ugyan igaz, de nem ez játszik elsődleges szerepet a sikerükben, hanem tényleg azok a történelmi és kulturális hagyományok, amiket te állítottál? [...] Tényleg racionális elvárni a zsidóktól, hogy holnaptól dobják sutba az akár hagyományokon, akár genetikán alapuló előnyüket és szándékosan »vonuljanak vissza«, hogy mások foglalhassák el azokat a pozíciókat, amiket ők ma képesek elfoglalni? Mert végül is erről van szó. Tényleg racionális elvárni Kohn Móricztól, hogy ugyan képes lenne egyetemet végezni, pozíciót kapni, vagy képes lenne egy bankot nyitni, ehelyett inkább menjen el segédmunkásnak, hogy a bankalapítás lehetőséget meghagyja egy nem-zsidónak?

Hány embert ismertél az életben, aki tudatosan, szándékosan egy egész életutat más irányba terelt, mint amire képes lett volna, pusztán azért, hogy valamilyen ismeretlen akárkinek ezzel jobb lehetőséget adjon? Énszerintem ez egy teljesen irracionális elvárás.

A világnak nem azt kell eldönteni, hogy a zsidók szerepe ilyen vagy olyan alapokon ilyen vagy olyan, hanem azt, hogy a demokratikus politikai rendszer és a kapitalista gazdasági rendszer a kívánatos, vagy valami más. Hiszen ha az előbbi, akkor azon belül úgy a politikában, mint a gazdaságban a szabad választás van feltételezve. Azon belül meg teljesen mindegy kell hogy legyen, hogy hány zsidó, keresztény, ősmagyar vagy bevándorolt és állampolgárosított eszkimó jut politikai vagy gazdasági pozícióba. Ha képes a pozíciót megszerezni, akármilyen alapon, egészen addig amíg ez a törvények keretein belül zajlódik le, szabad a vásár, szó szerint. [...]

És ezért vagyok képtelen az antiszemitizmust igazolni [elfogadni]. Még akkor sem, ha nem genetikai okokból jutottak előnyös helyzetbe a zsidók. VAGY persze, a társadalom kijelentheti, hogy nem akarunk demokratikus kapitalizmust, és ki lehet találni valamilyen más társadalmi formát, aminek persze a hátulütője az, hogy még senki nem talált fel egy olyant, ami funkcionálisabb és igazságosabb lenne a demokratikus kapitalizmusnál, minden álmódózás dacára (arról nem is beszélve, hogy éppen a zsidók próbálták meg, lásd kommunizmus, és lám milyen kudarcba fulladt. Pedig garantálni merném, hogy Marx nem állt volna a sztálini formátum mellé, még akkor sem, ha az abban elő zsidók 100%-nak tökéletes élete lett volna).

[...] A leveledben írod (ezt az egyet idézem), hogy »Mivel ez a világ az egyedi intelligenciák versenyére épül, e versenyben a magasabb IQ-jú zsidók megérdemelten jutnak magasabbra. Ezt pedig a világnak tisztességesen tudomásul kell(ene) vennie. Ez tehát a Te gondolatmeneted.«

Kérdezem én, milyen más gondolatmenet LEHETSÉGES a demokratikus kapitalizmus keretein belül? Te látsz valamit? Mert én nem. El tudsz képzelni „speciális zsidótörvényeket”, amik fékezik a zsidók szerepét a társadalomban ÚGY megalkotva (és ez itt a lényeg), hogy azt soha senki más ellen ne lehessen felhasználni? El tudsz képzelni egy amúgy minden más szempontból szabad társadalmat, amely kizárólag a zsidókat fékezi?

És játszunk ezzel a gondolatmenettel. Mondjuk, megalkotnak ilyen törvényeket, érvénybe lépnek, a zsidók háttérbe szorúlnak. Természetesen, valakik mások helyükbe fognak lépni. A zsiros, előnyös pozíciókba is. Gondolod (racionális elképzelni), hogy onnan mindazok, akik KISZORULTAK, megleégedetten fognak ülni a segédmunkási és más háttér [alacsony presztízsű] pozíciókban, és azt fogják hinni, TÉNYLEG AZT FOGJÁK HINNI, hogy „na most legalább igazságos a világ”?

Énszerintem nem racionális ezt elképzelni. Pontosan ugyanúgy fognak valami összefüggést keresni és találni, hogy kik és miért foglalják el az előnyös pozíciókat. Mert ma is van egy csomó ország, ahol nincsenek is zsidók, és mégis ez folyik. Mert ezt hívják emberi természetnek. És ha egyszer már volt olyan törvény, amely kiszorított egy népréteget, a következő majdnem hogy garantált. És a következő, és a következő, egészen addig, ameddig a dolog át nem megy valamiféle véres diktatúrába.

Kiút? Nem azt mondom hogy könnyű, de lehetséges. Igenis ragaszkodni kell ahhoz a társadalmi formához, ami eddig a leghatékonyabbnak bizonyult a legtöbbek számára. [...] Számomra nem kétséges, hogy a ma „demokráciá”-nak nevezett (igazán

persze nem az, tiszta demokrácia sem létezik) társadalmi forma, kombinálva kapitalista gazdasággal a leghatékonyabb. És ebben a szabad politikai és gazdasági irányzat a tipikus. És ezen belül ha zsidó, ha keresztény, ha eszkimó, ha bantu néger, ha pici, ha nagy, ha zöldszemű, ha három lába és nyolc keze van, ha a Marsról jött, de tényleg ő képes legjobban ellátni az adott akármilyen pozíciót, ő kell hogy odakerüljön.

Tökéletes a szisztéma? Mindig az kerül oda, aki a legjobban képes ellátni a funkciót? Nyilvánvalóan nem. De az eltérésnek statisztikailag rendkívül jelentősnek kellene lenni ahhoz, hogy emiatt érdemes lenne magát az alapstruktúrát megváltoztatni. Esetleg szigorítani lehet a szabályokat, emelni a valószínűségét, hogy mindig a legjobb képességű személy kerüljön oda, vagy emelni a büntetést a társadalom által, ha nem a legjobb képességű személy kerül oda és ebből másoknak kár fakad. Esetleg fejleszteni kell a választási rendszert, hogy a politikusok tényleg a választók akaratát tükrözzék. De nem látom, hogy hogyan lehet ennél is messzebb menni, hogy igazságos, de ugyanakkor szabad is maradjon a rendszer.

És igen, ezen belül a világnak tisztességesen tudomásul kellene venni, ha a zsidók ennek ellenére is valahogy előnybe [előnyös helyzetbe] képesek magukat nyomni. Az IGAZI megoldás nem a zsidók gátolása, hanem sokkal inkább, PLÁNE, HA NEM GENETIKUS a tényező, egyszerűen eltanulni, hogy hogyan csinálják. Hiszen látszólag semmi bűvös nincs a dolog mögött, a zsidó szülők rögtön a tudásra, tanulásra fektetik a hangsúlyt, nyomják a gyereket, hogy jusson előre. Miért nem másolható le ez? Miért akadályozni kellene ezt a lemásolás helyett? Vagy ha erre nem hajlandóak vagy nem képesek mások, miért baj az, ha egy amúgy képes [megfelelő képességű] ember ül az adott pozícióban? Tényleg jobban járna hosszú távon a társadalom, ha egy kevésbé jó képességű nem-zsidó ülne a pozícióban? Tényleg el lehet hinni, hogy az nem ugyanúgy elsősorban a saját malmára próbálná hajtani a vizet? Az antiszemitizmus egyik legnagyobb tévedése, amikor a nem-zsidók azt hiszik, hogy egy nem-zsidó »tisztességesebb« lenne. Több ezer éves történelem bizonyítja ennek az ellenkezőjét, az emberek sajnos egyformán tisztességtelenek (átlagban)..."

(Akár én is írhattam volna)

„Leveled akár én is írhattam volna!” – feleltem Laufer Gábornak...

¹Jegyzetek

Csak hogy még bonyolultabb, még cizelláltabb legyen az élet: kormányváltás után Betlen János elvesztette korábbi pozícióját (távozni kényszerült az MTV Aktuális műsorának éléről, Gyárfás Tamás Nap-keltéje fogadta be), ám nem vesztette el korábbi, egyensúlyozó törekvését. Baló György viszont feljebb lépett, egyúttal pedig teret engedett cenzúrázó hajlamának. (Bizalmas belső információkból tudom, hogy nem csupán az Éjjeli Menedék ellenében.)